

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

2022

Bc. Renata Stránská

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Motivace dětí v mateřské škole

Diplomová práce

Autor: Bc. Renata Stránská

Studijní program: N7531 – Předškolní a mimoškolní pedagogika

Studijní obor: PPVN – Pedagogika předškolního věku

Vedoucí práce: Ing. et Ing. Mgr. Marie Herynková, Ph.D.

Hradec Králové

2022

Zadání diplomové práce

Autor: Renata Stránská

Studium: P18K0442

Studijní program: N7531 Předškolní a mimoškolní pedagogika

Studijní obor: Pedagogika předškolního věku

Název diplomové práce: **Motivace dětí v mateřské škole**

Název diplomové práce AJ: Children 's motivation in kindergarten

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá motivací dětí v mateřské škole. Teoretická část diplomové práce předkládá charakteristiku osobnosti dítěte předškolního věku a mateřské školy. Dále je definována motivace a rozdělení motivace na vnější a vnitřní. Do teoretické části jsou zahrnuty důležité motivační prvky, které se využívají při motivaci dětí v mateřské škol. Praktická část práce si klade za cíl sledovat, jakým způsobem motivují učitelky děti ve vybraných mateřských školách. Výzkumné šetření s učitelkami mateřských škol je realizováno formou pozorování a rozhovorů.

MATĚJČEK, Z. Po dobrém, nebo po zlém. 5. vyd. Praha: Portál, 2000, 109 s. ISBN: 80-7178-486-9.
MEŠKOVÁ, Marta. Motivace žáků efektivní komunikací: [praktická příručka pro učitele]. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0198-4. NAKONEČNÝ, Milan. Motivace. Praha: Management Press, 1992. ISBN 80-85603-01-2. KOPŘIVA, P., NOVÁČKOVÁ, J., NEVOLOVÁ, D., KOPŘIVOVÁ, T. Respektovat a být respektován. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008, 286 s. ISBN: 978-80-904030-0-0.

Zadávací pracoviště: Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Ing. et Ing. Mgr. Marie Herynková, Ph.D.

Oponent: PhDr. Petra Bendová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 31.5.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucího diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 23. 6. 2022

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí diplomové práce, Ing. et Ing. Mgr. Marii Herynkové, Ph.D. nejen za cenné rady při realizaci mé práce, ale také za její vstřícný přístup. Dále bych ráda poděkovala zúčastněným učitelkám z mateřských škol, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Anotace

STRÁNSKÁ, Renata. Motivace dětí v mateřské škole. Hradec Králové:

Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. 103s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá motivací dětí v mateřské škole. Úvodní část diplomové práce předkládá charakteristiku osobnosti dítěte předškolního věku a mateřské školy. Dále je definována motivace a rozdělení motivace na vnější a vnitřní. Jsou popsány motivy. Do teoretické části jsou zahrnuty důležité motivační prvky, které se využívají při motivaci dětí v mateřské škole a jsou sledovány v empirické části práce. Je popsáno, jakým způsobem lze udržet vnitřní motivaci dětí.

Ve výzkumné části práce je sledováno, jakým způsobem motivují učitelky děti ve vybraných mateřských školách. Je sledováno, jaké motivační prvky se nejvíce objevují. Dále je zjišťováno, jaká rizika vnější motivace vnímají učitelky mateřských škol a jak pracují s udržením vnitřní motivace dětí.

Klíčová slova: motivace, motiv, předškolní věk, dítě, pedagog, učitelka mateřské školy, vnější motivace, vnitřní motivace

Annotation

STRÁNSKÁ, Renata. Motivation of children in kindergarten. Hradec Králové Region. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. 103pp. DiplomaThesis

The thesis deals with the children's motivation in kindergarten. The characteristic of the personality of preschool and school-age children is presented at the beginning of the thesis. The concept of motivation and the division of motivation into external and internal in the other part of the thesis. The motives are described. The theoretical part contains important motives which are applied in the children's motivation in kindergarten and they are monitored in empiric part of the thesis. It is also described how intrinsic motivation of children can be maintained.

In the research part of the thesis it is observed how the teachers motivate children in selected kindergartens. It is observed which motivational elements appear the most. Furthermore, it is investigated what risks of external motivation are perceived by kindergarten teachers and how they work to maintain children's internal motivation.

Keywords: motivation, motive, preschool age, child, teacher, nursery school teacher, inner motivation, external motivation

Obsah

Úvod.....	7
1 Předškolní vzdělávání.....	9
1.1 Mateřská škola	10
1.2 Charakteristika dítěte předškolního věku	11
2 Motivace.....	13
2.1 Definice motivace	13
2.2 Vnější motivace.....	14
2.3 Vnitřní motivace.....	16
2.4 Motivy.....	17
3 Motivační teorie a metody	20
3.1 Základní motivační teorie	20
3.2 Motivační metody v mateřské škole.....	23
4 Udržení a rozvíjení vnitřní motivace dětí	31
4.1 Respektovat a být respektován.....	31
4.2 Výzkumy v oblasti motivace.....	33
5 Metodologie výzkumného šetření	34
5.1 Metody výzkumného šetření	35
5.2 Předvýzkum	36
5.3 Výzkumný vzorek	38
6 Výsledky výzkumu	40
6.1 Interpretace dat z provedeného pozorování a rozhovorů	40
6.2 Rizika spojená s vnější motivací	45
6.3 Udržování a rozvoj vnitřní motivace dětí, zásada 3S a 1Z.....	47
6.4 Využívání trestů a negativních prvků vnější motivace	50
7 Shrnutí a diskuze.....	53
Závěr	57
Seznam použité literatury.....	59
Seznam obrázků	64
Seznam tabulek	64
Seznam příloh	64
Přílohy	65

Úvod

„Mohou-li si děti samy zvolit, které úkoly budou plnit a které dovednosti si osvojují a jak toho dosáhnou, tak se pravděpodobně budou víc snažit a také motivace bude silnější. Tím se zvýší jejich šance uspět, a tedy i jejich sebedůvěra.“ (Berne, Savary, 1998, s. 84)

Motivace je velmi důležitým prvkem v předškolním vzdělávání. Z toho důvodu jsem si ji zvolila jako hlavní téma své diplomové práce. Konkrétně bych se chtěla věnovat tomu, jakým způsobem motivují učitelky mateřských škol děti v předškolním věku. Motivaci je důležité věnovat velkou pozornost, neboť díky ní můžeme ovlivnit mnoho podstatných okamžiků v životě dítěte. Motivace ovlivňuje nejen sebevědomí dítěte, ale také nám může pomoci v budování vztahu s ním. Správná a vhodná motivace často ovlivní to, zda si dítě přeje činnosti vykonávat a zda je vykonává s radostí. Jako učitelka v mateřské škole se vždy snažím děti vhodně motivovat z mnoha důvodů. Dle mého názoru je mateřská škola prostředím, kde by dítě mělo zažívat pocit radosti, úspěchu a pohody. Měla by být místem, kam se dítě těší, kde se cítí bezpečně a zažívá pocit jistoty. Motivace je nástrojem, kterým můžeme dětem sdělit, co a proč chceme dělat a v čem je to užitečné. Motivace nám může pomoci vyvinout úsilí, díky kterému dosáhneme příjemných důsledků našeho chování, nebo se naopak vyhneme důsledkům nepříjemným. Za velmi důležitou považuji vnitřní motivaci, kdy děti vykonávají danou činnost kvůli ní samé, pro potěšení. Díky vnitřní motivaci navštěvují děti školní zařízení raději, dosahují uspokojivějších výsledků. Z těchto důvodů mě téma motivace dětí v mateřské škole velice zaujalo.

Teoretická část diplomové práce se zabývá krátkou charakteristikou osobnosti dítěte v předškolním věku a mateřské školy. Hlavním cílem teoretické části je seznámit čtenáře s problematikou vnější a vnitřní motivace, motivy a způsoby, jakými lze děti motivovat. Dále bych ráda přiblížila čtenáři knihu „Respektovat a být respektován“ od P. Kopřivy, J. Nováčkové, D. Nevolové a T. Kopřivové, která popisuje, jakým způsobem lze dítě vnitřně a efektivně motivovat a je založena na respektujícím přístupu k dítěti.

V praktické části diplomové práce jsem se zaměřila na výzkum, kde jsem se pozorováním a rozhovory s učitelkami vybraných mateřských škol snažila zjistit, jakým způsobem učitelky motivují děti v předškolním vzdělávání k činnostem a které prvky motivace nejčastěji využívají. Dílčím cílem spojeným s vnější motivací pro mě bylo zjistit, zda učitelky mateřských škol vnímají nějaká rizika spojená s vnější motivací. Dále jsem se zajímala o to, jakým způsobem se snaží učitelky mateřských škol rozvíjet vnitřní motivaci dětí a zda využívají negativní prvky motivace.

V závěrečné diskuzi shrnuji její nejdůležitější poznatky. Motivace není nic hmatatelného, na co bychom si mohli sáhnout. Je však velmi důležitá při výchově a vzdělávání dětí a to je jeden z důvodů, proč se jí chci ve své diplomové práci věnovat.

1 Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání je počátečním stupněm veřejného vzdělávání, které je řízeno a organizováno požadavky a pokyny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Předškolní vzdělávání je stanoveno zákonem č. 561/2004 Sb., tedy školským zákonem. Předškolní vzdělávání dítěte by mělo být zacíleno tak, aby si dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí, díky kterým by získávalo předpoklady pro své celoživotní vzdělávání, které představuje „zásadní koncepční změnu pojetí vzdělávání, jeho organizačního principu, kdy všechny možnosti učení – ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo ně – jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života“ (Palán in Kalous, Veselý, 2006, s. 25 - 26).

Předškolní vzdělávání je organizováno pro děti zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let. Za konec předškolního vzdělávání je považován vstup do školy. Pro vstup do školy musí být dítě vyspělé v oblasti fyzické, psychické i sociální. Předškolní věk je z hlediska psychologie velmi významným obdobím dítěte. Předškolní období můžeme využít pro rozšiřování znalostí a rozvoj osobnosti dítěte. V předškolním věku dochází k několika významným změnám v životě dítěte. Mezi ně patří například odpoutání od rodičů, začlenění se do dětského kolektivu a navozování vztahů se svými vrstevníky. Dítě se učí osvojovat si určité normy chování a komunikovat s ostatním prostředím. Nejdůležitějším vzorem je pro dítě rodina. Své chování dítě posuzuje podle toho, zda je za něj odměněno či trestáno. Začíná se také tvořit identita dítěte (Vágnerová, 2000).

V předškolním vzdělávání by měly být naplněny tyto rámcové cíle: Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání. Osvojení hodnot. Získání osobnostních postojů.

Pro předškolní vzdělávání jsou za klíčové považovány tyto kompetence: kompetence k učení, k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence činnostní a občanské.

Matějček (2012) považuje předškolní věk za velkou a velmi významnou vývojovou epochu. Má nesmírný význam až do konce života. Říká, že co v této době děti přijmou, tj. jinými slovy co jim předáme, co jim umožníme poznat, co s nimi sdělíme, to bude dále pracovat, růst a vzkvétat – a své ovoce to vydá za nějakých deset, patnáct, dvacet let. S touto definicí se plně ztotožňuji, je velmi důležité dětem v tomto období předávat to dobré, jelikož z toho poté budou moci čerpat a prožívat radost ze života.

1.1 Mateřská škola

Mateřská škola je instituce, která zajišťuje předškolní vzdělávání a je legislativně zakotvena v rámci vzdělávací soustavy jako druh školy. Mateřské školy jsou v současné době zřízeny pro zpravidla děti od 2 do 6 (v případě OŠD do 7) let. Mateřské školy mohou být jednotřídní či několikatřídní. S účinností od 1. 1. 2017 je předškolní vzdělávání povinné poslední rok před vstupem do základní školy. Počátečním stupněm organizované výuky na úrovni ISCE0 je preprimární vzdělávání.

Cílem mateřské školy by mělo být doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a společně s ní zajistit dítěti dostatek podnětů, které budou smysluplně obohacovat jeho denní program. Péče o dítě je ze strany mateřské školy odborná a promyšlená. Základem by měl být lidský a hodnotný přístup. Dítě má v mateřské škole zažívat radost, příjemné zkušenosti a dobré základy do života a vzdělávání. Mezi hlavní cíle mateřské školy patří rozvoj osobnosti dítěte, podpora jeho tělesného rozvoje a zdraví, podpora osobní spokojenosti a pohody. Mateřská škola by měla napomáhat dětem pochopit okolní svět, vhodně děti motivovat k poznávání a učení.

Pedagogické aktivity by měly probíhat v rozsahu potřeb jednotlivých dětí, každé dítě by mělo být přiměřeně stimulováno a vhodně motivováno. Prostřednictvím vzdělávacích aktivit by měly být rozvíjeny základní motorické a poznávací dovednosti. Záměrem pedagoga by mělo být poskytnout dětem dostatek příležitostí k projevům a vhodně je k nim motivovat. Motivace by měla být dostatečná také v oblasti sebevyjádření a sebeuplatnění dítěte (561/2004 Sb.).

1.2 Charakteristika dítěte předškolního věku

V předškolním období dochází u dětí ke změnám v mnoha oblastech. Na konci období se začínají dětem prořezávat první stálé zuby, zpomaluje se růst kostry a dětem se kolem pátého roku rychle prodlužují nohy. Páteř prozatím není zcela pevná, má však zakřivení jako v dospělosti. Zdokonaluje se koordinace pohybů dítěte. Chůze, která je nejpřirozenějším pohybem, se vyvíjí v běh. Děti by měly bez problému skákat po jedné noze, umět se odrazit a skočit. Dochází také k rozvoji v oblasti jemné motoriky, děti se učí stříhat, kreslit a modelovat. Salkind (2002) považuje za velmi důležité jemnou motoriku trénovat, neboť je spojena s nervovým systémem.

Dítě v předškolním věku vnímá globálně, rozvíjí se zraková a sluchová diferenciacce. Vnímání je nepřesné, pozornost se upíná na výrazný detail. Časové úseky jsou vnímány nepřesně, vyskytuje se přeceňování a podceňování času.

Velmi živá je představivost. Děti v předškolním věku jsou velmi zvědavé, požadují mnoho odpovědí. Rozvíjí se názorné myšlení. Předškolní období je obdobím egocentrismu, dítě je ovlivněno svými subjektivními pocity a dojmy. Dítě si pamatuje na základě vlastních prožitků, převládá krátkodobá paměť. Vágnerová (2000) uvádí, že je si je dítě v předškolním věku schopno zapamatovat silně citové situace, které si uchová v paměti po celý život.

Řeč se rozvíjí po formální, ale také po obsahové stránce, velmi důležitá je komunikace. Dítě se učí převážně nápodobou, základem je dobrý řečový vzor. Dítě kolem čtvrtého roku věku začíná používat složitější slovní spojení, ale také věty. Objevuje se egocentrická řeč, která může být expresivní nebo regulační (Vágnerová, 2007).

Iniciativa u předškolních dětí je na vysoké úrovni, děti si postupně osvojují normy chování a začíná se rozvíjet empatie. Rodina hraje nejdůležitější roli v procesu socializace (Vágnerová, Valentová, 1991). Dochází k rozvoji prosociálního chování, které je důležité pro respektování potřeb ostatních dětí v kolektivu mateřské školy. Pocit jistoty a bezpečí je velmi důležitým předpokladem pro rozvoj tohoto chování.

Citový vývoj prochází velkou změnou. Ve třech letech je dítě často sobecké a egocentrické, objevuje se impulsivnost a citová labilita. City jsou postupně vyrovnanější, stávají se trvalejšími. Vyhraňuje se osobnost dítěte, dítě se dokáže ovládat. Rozvíjí se mravní vědomí (Vágnerová, Valentová, 2007).

Pro předškolní věk je velmi důležitá hra, která souvisí nejen s rozvojem motoriky, ale také kognitivních struktur. Předchůdcem pracovních a učebních návyků je hra, která je nejdůležitějším nástrojem výchovy. Hra má velký pedagogický význam, rozvíjí u dětí spokojenost a radost. Motivem hry je průběh, ne výsledek. Znaky dětského myšlení a emočního prožívání se objevují také v kresbě. Na začátku předškolního období kreslí děti hlavonožce, na konci období kreslí postavu.

Erikson pojmenoval stadium číslo 3, kdy je člověk ve věku 3-6 let, jako stadium pohybově-genitální, kdy je úkolem dítěte osvojení si základních postojů odpovědnosti za své činy. Iniciativu by dítě mělo vnímat jako dobrou, mělo by být podporované. Dítě by se mělo zvládnout úspěšně vyrovnat s konfliktem. Dítě by si mělo uvědomit, že je v pořádku udělat chybu. Důležitější je mít nějaký cíl, objevování něčeho nového a umění spolupracovat s ostatními dětmi. Neúspěch může v tomto období způsobit u dětí pocit toho, že nic nedokážou. Mají strach, že něco pokazí, snaží se vyhýbat pocitům viny, spoléhají se na známé a prověřené. V tomto období dochází k vývoji svědomí (Švingalová, 1996).

Freud popisuje období od 4 do 6 – 7 let jako falickou fázi, časné stádium genitální. U dětí se projevuje zájem o nahé tělo, zvláště opačného pohlaví. V této fázi se dítě značně osamostatňuje, zabývá se fantaziemi vlastních schopností, síly a vlivu. V tomto období se mění vztah k rodiči stejného pohlaví, je zabarven duchem konkurenci či žárlivosti. Falický charakter je psychoanalytický termín označující falickou fixaci, která je nežádoucí po uplynutí falického stadia vývoje.

2 Motivace

Latinské slovo „motus“ znamená pohyb. Motivaci tedy můžeme chápat jako „hybnou sílu“ chování. Díky motivaci můžeme dosáhnout u dětí nejen zvýšení výkonů, ale také vyřešit určité školní obtíže. Pevné základy pozitivního rozvoje osobnosti žáka tvoří vhodné způsoby uplatňování vnější i vnitřní motivace. Pozitivní motivace je velmi důležitá. Motivaci můžeme považovat za podmínku školní úspěšnosti dítěte. Motivace je proces, jehož cílem je nasměrovat naše chování určitým způsobem, určuje směr, sílu, ale také trvání chování (Lokša, Lokšová, 1999).

Na počátku 20. století se pojem motivace ustálil, jakožto psychologický termín. (více viz např. Hyhlík & Nakonečný, 1977). Navzdory relativně dlouhé době studia motivace se psychologům prozatím ještě nepodařilo vytvořit jednotnou definici tohoto termínu, a tudíž existuje nespočet variant, jež vymezují pojem motivace.

2.1 Definice motivace

Lokša a Lokšová (1999) označují motivaci jako pomůcku, díky které se snažíme dětem vysvětlit, proč něco děláme. Motivace má funkci dynamizující, usměrňující a aktivizující, dokážeme jí tak vysvětlit řadu jevů, se kterými se denně setkáváme. Pomáhá nám vysvětlit mnoho projevů chování žáků. Nemůžeme si na ni sáhnout, nemůžeme ji ani vidět, je to však velmi užitečná pomůcka.

Maslow (1954), který patří mezi nejvýznamnější představitele humanistické psychologie, hodnotí **motivaci jako jednu ze složek regulace psychické činnosti.** Motivace aktivizuje kognitivní a motorické systémy a zajišťuje fungování učení. Popisuje také nemotivované chování, které nesměruje k uspokojení nějaké potřeby.

Freud (1917) rozlišuje vědomou a nevědomou motivaci. Veškeré projevy jedince považuje za symptomatické, vyjadřují vždy nějaký stav jedince a jsou

prováděny jako účelný projev. Dle něj je dynamika vnitřního života člověka dána interakcí id, ega a superega. Základní dynamickou silou je pud života a pud smrti.

Motivace chování člověka může vyházet buď z vnitřních pohnutek, nebo z vnějšího popudu. Lidé jsou tedy motivováni nejen vnějšími důsledky svých činů, ale také tím, co si uvnitř myslí. Motivace má určitou strukturu.

Pardel, Boroš (1975) uvádí hlavní znaky struktury motivace: aktivace chování (potřeby, pudy, instinkty), zaměřenost chování (postoje, zájmy, hodnoty) a cílevědomost, úsilí dosáhnout cíle (úspěch, aspirace, vůle).

V souladu s Madsenem (1979) můžeme tedy shrnout, že motivace je souborem několika proměnných, které mohou chování jedince udržovat, aktivovat nebo naopak usměrňovat. Aktivnější či dynamičtější chování jedince způsobuje motivace, je vlastně určitým typem procesu, který ovlivňuje množství pozornosti a energie, kterou tělo a mozek přiděluje určitým stimulům, skrze které pak určujeme hodnotu výsledného jednání.

Motivace je základním lidským procesem, který vede k naplnění daného cíle, spojuje emoce s akcí a lze říci, že tvoří základ pro naše přežití. Stejně jako Madsen definují motivaci Hrabal, Man a Pavelková (1989), kteří motivaci popisují jako souhrn činitelů, které podněcují, směřují a udržují chování člověka.

Vnitřní a vnější motivace bývá často stavěna proti sobě, v tom smyslu, že vnější motivace „tlumí“ motivaci vnitřní. Nové výzkumy (Deci, Vallerand, Pelletier, Ryan 1991) tyto předpoklady nepotvrzují. Dokládají naopak to, že se vnitřní a vnější motivace mohou velmi dobře doplňovat a to zvláště pro dlouhodobé cíle, které jen velmi těžko mohou spadat do oblasti zájmu.

2.2 Vnější motivace

Z vnější motivace koná člověk pro získání například odměny, pochvaly či výhody, případně také proto, aby se vyhnul určitým problémům a nepříjemnostem. Děti můžeme pomocí vnější motivace přimět k určitým činnostem a naučit je nějakým dovednostem, má to však svá úskalí. Děti tuto činnost mohou vykonávat, avšak s pocitem, že je pro ně činnost nezajímavá, že ji

vykonávají jen proto, aby měly klid. Může se stát, že děti budou činnost provádět s určitou nechutí a nebude tak pro ně do budoucna přínosná. „*Používání prostředků vnější motivace může vést k vytvoření návyku čekat na signál, pokyn od okolí, od druhých lidí, zda máme či nemáme něco dělat. Důsledkem může být, že dítě (později dospívající a dospělí) se z vlastní iniciativy téměř do ničeho samo nepouští.*“, uvádí Kopřiva, Nováčková, Kopřivová (2008, s. 182). Při vnější motivaci se jedinec neučí z vlastního zájmu, ale pod vlivem vnějších motivačních činitelů. Mezi vnější motivační činitele řadíme například školní známky (v mateřské škole můžeme použít například samolepku či smajlíka), odměnu, trest a vztah žáka k jiným lidem (Hrabal, 1978). Žáci s převládající vnější motivací k učení projevují vyšší úzkostlivost a hůře se přizpůsobují školnímu prostředí.

Významem motivace v předškolním vzdělávání se ve své bakalářské práci zabývala také Z. Baierová, která na základě zdrojů uvádí, že: „*Vnější motivaci může vyvolat denní a roční doba, přítomnost či absence lidí a podnětů z okolí.*“ (BAIEROVÁ, 2017).

Lokša a Lokšová (1999) uvádí, že dle novějších výzkumů existují čtyři druhy vnější motivace a regulace chování:

- **Externí regulace** se vztahuje k chování, které je iniciované pouze externími motivačními činiteli. Chování žáka je externě regulované, neboť danou činnost vykonává jen proto, že musí, například pod hrozbou trestu.
- **Regulace pasivně převzatá** závisí na externí motivaci, která je zvenku převzatá, ale není vnitřně akceptovaná. Dítě plní činnost proto, aby nemělo pocit viny, nebo kvůli odměně či sociálnímu ocenění.
- **Identifikovaná regulace** vzniká tehdy, když danou hodnotu považuje dítě za svou. Vykonává jí mnohem ochotněji. Dítě danou činnost vykonává proto, že ví, že je to důležité. Je zde snaha o dosažení dobrých výsledků.
- **Integrovaná regulace** je nejvyšší forma vnější motivace. Jde o případ, kdy se setká více motivů, které jsou pro dítě stejně důležité. Chování je výrazem

osobnosti žáka, pokud se motivy stanou vzájemně integrovanými a harmonickými.

Mezi znaky vnější motivační orientace patří například učení, které je motivované získáním dobré známky. Snaha uspokojit rodiče nebo učitele. Závislost na pomoci učitele. Upřednostňování lehkých a jednoduchých činností.

2.3 Vnitřní motivace

Vědět, dosahovat a zažívat stimulaci. To jsou tři typy vnitřní motivace. AMS (Academic Motivation Scale) je škála, pomocí které lze tyto atributy v rámci akademického prostředí měřit. Byla vytvořena v roce 1992 (Vallerand, Pelletier, Blais, Briere, Senécal, & Vallieres, 1992).

Motivace vědět se vztahuje ke konstruktům jako explorační, zvědavost, nebo cíle učení. Obecněji ji lze popsat jako vnitřní motivaci se učit. Člověk vnitřně motivovaný se učit si například rád čte články o fyzice jen pro příjemný pocit, který má při dozvídání se něčeho nového (Vallerand et. al., 1992). Student s tímto typem motivace bude chodit do školy jen pro radost z učení se.

Vnitřní motivace má silné zdroje v základních lidských potřebách a hodnotách. Je to aktivita, která nás baví, zajímá a uspokojuje nás sama o sobě. O vnitřní motivaci můžeme hovořit tehdy, pokud danou činnost vykonáváme kvůli ní samé. Tedy, pokud neočekáváme žádný vnější podnět či pochvalu. Dobrý příklad je například na prohlížení či čtení knížky, kdy to dítě dělá pro potěšení z obsahu. Chování, které je vnitřně motivované, je často spontánnější, tvořivější a pružnější. Vnitřně motivované dítě provádí činnost ochotně, protože ho těší, výsledek je uspokojující. Mezi vnitřní činitele, které podněcují výkonnost dítěte, patří například poznávací potřeby a zájmy, potřeby vyhnout se neúspěchu a dosažení úspěchu, sociální potřeby a potřeby výkonu. Již v předškolním věku můžeme vidět vnitřní motivaci dětí, když se chtějí učit novým věcem, navozovat kontakty s druhými lidmi, zajímají se o okolní svět, aniž by očekávaly nějakou odměnu (Nakonečný, 1997).

Vnitřní motivace je důležitá také z hlediska dalšího vývoje dítěte, jelikož díky motivaci se může zlepšit školní úspěšnost dítěte. *„Vnitřní motivace, je-li navozena, bývá velice stálá a napomáhá kontinuální motivaci k učení i po*

skončení povinné školní docházky“ (Pavelková, 2002, s. 17). Je tedy zřejmé, že motivace působí pozitivně nejen na soustředění, ale i na paměť. Působení by nemělo být pouze ze strany učitele, ale také ze strany žáka, který by měl sám sebe rozvíjet (Pavelková, 2002).

Stejného názoru jako Pavelková je Kulič, který říká, že je důležité, aby se regulace přeměnila na autoregulaci. To znamená, že by dítě mělo řídit samo sebe. S tímto se pojí i důležitost učitele, který by měl k autoregulaci žáky vést. Úroveň sebeřízení mohou zvyšovat prostředky, mezi které patří poskytování možnosti výběru, snížení kontroly a permanentního vnějšího řízení, projev uznání, z dostupnění informací, které jsou důležité pro rozhodnutí žáka. Stejný názor zastává například Man, Mareš a Prokešová (1996), kteří dodávají, že vnitřně motivované jednání sleduje svůj vlastní záměr s vědomím vlastní vůle.

Velmi zajímavý pohled má De Charmsova teorie „Původce – Pěšák“. Ten, který je vnitřně motivovaný, je původce a ten, pro kterého je příčina z vnější strany, je pěšák. Oba se projevují určitým chováním. Ten, kdo má zájem o úkol. Soustředí se, je pozorný, lépe komunikuje s učitelem a je schopný vyřešit problém je původce. Pěšák se projevuje větší poslušností, ale také větší úzkostností, je pokorný, ale často bezmocný.

2.4 Motivy

S motivací, která je iniciovaným procesem, souvisí motiv, který vyjadřuje obsah uspokojení. Motivy a potřeby jsou vnitřní stavy související s psychikou. „*Motiv je sedlinou zkušeností, v nichž určité podnětové klíče jsou spárovány s afekty nebo podmínkami, které afekty vyvolávají*“, (McClelland, 1953, s. 75). Motivy tedy souvisí s dosažením silných emočních zážitků. Například potřeba potravy je motiv, který můžeme definovat stupněm přiměřenosti pocitů v ústech a v žaludku (Nakonečný, 1997).

Petrovskij dělí motivy na záměrné či spontánní, zprostředkované a bezprostředně dané, stabilní, náhodné, vědomé a nevědomé. Většinou činností, které děláme, směřujeme k nějakému cíli. Motiv poznáváme dle toho, jak a proč jednáme. Lidé si dokážou uvědomit motivy dominantní. Motivy mohou působit také zcela bez

vědomí. Mnoho činností, které děláme je pro člověka upevněným návykovým jednáním. Velká část lidského chování a jednání je vědomá (Homola, 1977).

Ruský psycholog A. N. Leont'jev: „*Nové motivy, vznikající při vývoji dítěte, dávají jeho činnosti nový smysl a mění jeho chápání jevů okolního světa*“ (Leont'jev, 1966, s. 342). Tímto výrokem zastává A. N. Leont'jev názor, že vývoj dítěte je charakterizován změnou motivů jeho činností. Pokud je vzbuzena potřeba, vzniká motiv. Je to tedy důvod, proč člověk začíná určitým způsobem jednat. Motivy jsou ve vzájemné interakci s potřebami.

Motivem může být to, co člověka aktivizuje a co je příčinou jeho činnosti či jednání. Patří mezi ně například potřeby, zájmy, hodnoty, myšlenky a cíle, které si člověk uvědomuje. Také potřeby mají svou hierarchii. Mezi potřeby primární patří potřeba potravy, tepla, aktivity, vyhýbání se bolesti. Sekundární potřeby jsou psychické, které se utváří v průběhu ontogeneze.

Lokšová a Lokša (1999) uvádí, že teorie ERG, která je spojená s potřebou přežití, sociální potřebou a potřebou rozvoje a osobnostního růstu je důležité, aby se učitel ztotožnil s myšlenkou, že rozvoj motivace je spojen s konkrétní činností, jejímž prostřednictvím se utváří hierarchie potřeb.

Clayton Alderfer byl první, kdo definoval tuto teorii. Stanovuje 3 primární kategorie potřeb – existenční E (hlad, žízeň, platové podmínky,...), potřeby vztahové R (sdílení, vzájemnost, pochopení, akceptace) a potřeba růstová G (tvůrčí a produktivní činnost, seberealizace).

Obrázek 1 – ERG Teorie

Zdroj: Vlastní zpracování autorky

3 Motivační teorie a metody

V první části této kapitoly se budu věnovat základním motivačním teoriím, do kterých můžeme zařadit Maslowovu pyramidu lidských potřeb, Taylorovu metodu „cukr a bič“, Teorii X a Teorii Y. V druhé části kapitoly si přiblížíme, jakými prvky můžeme motivovat děti v prostředí mateřské školy.

3.1 Základní motivační teorie

V následující kapitole teoretické části diplomové práce si přiblížíme základní motivační teorie.

3.1.1 Maslowova motivační teorie

Maslow (1908-1970) je považován za zakladatele humanistické psychologie, byl americký psychiatr, filozof a psycholog. Je autorem pyramidy potřeb. Dle Maslowa je nejvyšší motivací lidské činnosti uspokojování lidských potřeb. Maslow dělí potřeby do pěti stupňů. Lidské potřeby jsou utříděny do tvaru pyramidy podle hierarchie. Motivace lidí je uspokojování potřeb od nejnižší po nejvyšší úroveň. Pokud dojde k tomu, že potřeba nižší úrovně není plně uspokojená, potřeba úrovně vyšší nemá motivační účinek. Pokud dítěti znemožníme, aby uspokojili svou potřebu, může se u něj rozvinout škála jiných reakcí, které se nám mohou zdát nepřiměřené, neopodstatněné a mohou mít rušivý charakter. Pokud dítěti vytvoříme vhodné podmínky pro uspokojení základních a nižších potřeb, jako jsou například pocit bezpečí, důvěra, příjemná atmosféra, pak můžeme děti vést k vzájemné úctě a vzájemnému uznání. Velmi důležité pro seberealizaci dítěte je se věnovat a zaměřit se na pozitivní cíle (Mešková, 2012).

Obrázek 2 - Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: Vlastní zpracování autorky

Mezi fyziologické potřeby dětí řadíme přijímání potravy a tekutin, dýchání, vylučování, pohyb, odpočinek a spánek. Dítě se potřebuje cítit fyzicky v pohodě. V případě neuspokojení těchto potřeb se vyskytuje motorický neklid a nesoustředěnost. Mezi únikové reakce patří pasivita, apatie či agresivita, která se může projevit křikem a agresivním chováním. Uspokojování těchto potřeb je velmi důležité již v mateřské škole, kdy se dítě učí jíst samo příborem, používat skleničku na pití, umět si říct, kdy potřebuje na záchod a po obědě odpočívat.

Potřeba bezpečí je velmi důležitá, obzvláště pro děti předškolního věku. Děti potřebují jistotu, stálost a pocit, že se věci odehrávají předvídatelným způsobem. Pro děti v mateřské škole je to například mít svou značku, mít své stálé místo či svého kamaráda vedle sebe. V případě, že není tato potřeba uspokojena, mají děti pocit ohrožení, cítí strach a úzkost.

Potřeba sounáležitosti a lásky je velmi důležitá, děti by měly být přijímány takové, také jsou. Tvoří důležitou složku vnitřní motivace. Škola nemůže v tomto směru rodinu nahradit, může však kompenzovat drobné nedostatky v rodině. V případě, že není dítě pocít sounáležitosti a lásky, je smutné, zažívá pocit osamělosti, nejistoty a zbytečnosti. Často se snaží získat pozornost za každou

cenu, čehož se snaží dosáhnout pozitivním i negativním způsobem. Dítě má v případě neuspokojení raději křik, než lhostejnost.

Potřeba sebeúcty a uznání souvisí s potřebou cítit se jako hodnotná lidská bytost. Každý by si měl sám sebe vážit, být v něčem úspěšný. Dítě, které nepocituje uznání, může mít pocity křivdy, neschopnosti a méněcennosti. Dítě se snaží zviditelnit například agresí, uniká do pasivity.

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace je spíše pro učitele, kteří by děti měli vhodným způsobem směřovat k pozitivním cílům a hodnotám. Dítě by nemělo mít pocit zbytečnosti a neschopnosti. U dítěte se může v případě neuspokojení objevit regres či pasivita a nespolupráce s učitelem (Mešková, 2012).

3.1.2 Taylorova motivační teorie

Na počátku 20. století ve Spojených státech amerických vznikl Taylorismus jako první koncept vědeckého řízení. Dnes bývá označován jako klasický model řízení. Taylor využíval metodu cukru a biče. Zaměstnanci, kteří plnili stanovené normy, byli štědře odměňováni a ti ostatní propouštěni či sankcionováni. Tento princip je velice jednoduchý. Pokud bychom chtěli Taylorovu motivační teorii převést do prostředí mateřské školy, mohli bychom si to představit následovně: Ve třídě je jedna paní učitelka a děti. Děti, které plní přesné pokyny paní učitelky, jsou chváleny. Naopak děti, které neposlouchají paní učitelku či neplní přesně to, co po nich chce, mohou být pokárány nebo nějak potrestány (Zrcadlo – Holden Caulfield, 2008).

3.1.3 McGregorova motivační teorie

McGregorova teorie X a teorie Y je založena na motivaci lidského chování v organizaci. Lze ji velmi snadno přesunout z pracovního prostředí do prostředí mateřské školy. Teorie byla zveřejněna v roce 1960, kdy ji popsal Douglas McGregor ve své knize: „The Human Side of Enterprise“. Je založena na dvojitým typu vedení. Jedná se o tzv. metodu cukru a biče (Nakonečný, 1992).

Základem Teorie X je předpokládaný odpor k práci, potřeba nechat se vést a vyhýbat se odpovědnosti. Lidé musejí být do práce nuceni a neustále kontrolováni, tzv. krátké vodítko. Lidé jsou k práci podněcováni odměnou či trestem. U této teorie převládá negativní přístup. Zaměříme-li se na prostředí mateřské školy, můžeme si situaci převést následovně:

V MŠ probíhá ranní činnost u stolečků, kdy se děti věnují výtvarnému tvoření. Po příchodu do MŠ je dítě vyzváno učitelkou pro danou činnost. Dítě by si ale raději hrálo, a tak paní učitelka zvolí následující přístup: „Dokud to neuděláš, nepůjdeš si hrát.“ Dítě je tedy negativně motivováno výhružkou, a aby si mohlo jít hrát, úkol splní.

Opačnou teorií je Teorie Y. Základem této teorie je předpokládat, že člověk má potřebu uplatnit se a pracovat. Lidé jsou při práci iniciativní, tzv. dlouhé vodítko. Nejlepší odměnou je pro lidi uspokojení vlastního já, využití příležitosti a vlastní odpovědnost. U této teorie je důležitý pozitivní přístup. Abychom si opět přiblížili tuto teorii na prostředí mateřské školy, využijeme opět situaci při ranních hrách: Při příchodu do školky vidí dítě, že u stolečku probíhá výtvarná činnost. Paní učitelka dítě zaujme krátkou básničkou, poskytne možnost svobodné volby, přiblíží smysl činnosti. Dítě je motivováno pro činnost pozitivně, vykonává ji přirozeně a těší ho.

Na těchto dvou přístupech, které jsou rozdílné, založil McGregor styly vedení, které jsou přizpůsobeny motivačním potřebám zaměstnancům. Tyto styly lze opět převést na styly pedagogického vedení. Z předpokladů teorie X vychází autoritativní styl vedení, který je založený na hrozbě trestu, výhružky a příkazů. V tomto stylu není pro dítě (pracovníka) žádná rozhodovací možnost. Naopak z teorie Y vychází styl liberální, kdy je hlavním motivátorem rozhodovací autonomie dětí (pracovník) a tvůrčí práce (Winfield, Bishop, Porter, 2004).

3.2 Motivační metody v mateřské škole

U dětí, které navštěvují mateřskou školu lze využít několik metod, kterými lze děti motivovat k činnostem. V praktické části své diplomové práce se zaměřuji hlavně na to, jakým způsobem učitelky ve vybraných mateřských školách děti

motivují a zda považují motivaci za důležitou. Různé metody tak podporují vnější nebo vnitřní motivaci.

Mateřská škola se zabývá výchovou a vzděláváním dětí. Existují tři základní typy způsobu výchovy: autoritativní, liberální a demokratický. Autorem uvedené typologie je psycholog německého původu Kurt Lewin, který již ve 30. letech 20. století pozoroval styly vedení v experimentálních dětských skupinách. Nevycházel tedy z pozorování rodičovského chování (Langmeier, Krejčířová, 1998).

3.2.1 Motivace žáka neverbálními projevy

Neverbální komunikace je starší, než verbální. Neverbální projevy vypovídají hlavně o momentálním prožívání člověka, nelze jí přesně vyjádřit své myšlenky. Neverbálními projevy můžeme zefektivnit komunikační proces (Mešková, 2012). Jak uvádí PhDr. Marta Mešková: „*Cílevědomým využíváním prvků neverbální komunikace může učitel chování žáka a zároveň šetřit čas.*“ (Mešková, 2012, s. 110). V neverbální komunikaci lze využít například následující motivační prvky:

Oční kontakt může dát dítěti najevo, že ho vnímáme a posloucháme. Neposedné dítě můžeme vyvést z míry bez křiku dlouhým pohledem bez použití slov. Díky tomuto způsobu šetří učitelka své hlasivky a nedotkla se osobnosti dítěte.

Úsměv využívají učitelky mateřské školy jako formu ocenění a zpětné vazby, či pozitivní signál pro dítě. Je to zároveň forma důvěry a povzbuzení a pobízí tak dítě k další spolupráci.

Potlesk je další velmi častou využívanou nonverbální formou pochvaly a tedy i motivací pro děti. Potleskem dodáváme dítěti pocit sebedůvěry a zvyšujeme jeho sebevědomí.

3.2.2 Motivace žáka komunikací a verbálními projevy

Komunikaci mezi učitelkou a dítětem v mateřské škole považují za jednu z nejdůležitějších věcí ve vztahu mezi učitelkou a dítětem. V mateřské škole je často jako forma pozitivní slovního hodnocení využívána pochvala nebo

povzbuzení. Pokud je hodnocení správné, je stimulujícím prostředkem. I komunikace mezi učitelkou a dítětem by měla být efektivní. Je důležité využívat popisné hodnocení, dát dítěti možnost volby a dostatek prostoru pro jeho aktivitu. (Mešková, 2012).

Také komunikační techniky by měly být užívány efektivně. Michalová (2012) uvádí, že vzájemný respekt a rovnocennost je základním pravidlem efektivní komunikace, a to i při interakci s malými dětmi. Chybějící respekt je příčinou mnoha výchovných chyb. Michalová dále zastává názor přistupovat k dětem přátelsky, ale důsledně. Podle Kopřivy, Nováčkové a kol. (2012) má způsob, jakým s dětmi komunikujeme dlouhodobější dopady. Svou komunikací vysíláme k dítěti nejen obsah vět, ale také nevyřčená sdělení, kterými dáváme najevo, jaký je mezi námi vztah. Měli bychom se chovat k druhým tak, jak si přejeme, aby se chovali oni k nám a zároveň přijmout a respektovat jejich odlišnosti nejen v názorech, ale také v jejich vkusu či jiných představ. Kopřiva, Nováčková a kol. (2008) zastávají stejný názor, jako Gordon (2012). Při komunikaci s dospělým jsme více empatictí, shovívaví a hovoříme s větším respektem, než při komunikaci s dětmi. Vyspělosti a věku dětí musím jednotlivé formulace přizpůsobovat, to však neznamená, že bychom neměli k dětem přistupovat s respektem a partnerským přístupem. Dále Kopřiva, Nováčková a kol. (2008) objasňují, že mezi další znaky efektivní komunikace s dětmi je důvěra, že dítě zvolí nejvhodnější variantu vzhledem k jeho vývoji a zkušenostem, prostor pro vlastní vyjádření názoru či návrh možného řešení.

Pochvala a slovní povzbuzení je formou slovní motivace dítěte. Měli bychom se však soustředit na to, abychom nechválili samotný výsledek, ale úsilí, které dítě vynaložilo při plnění činnosti či úkolu. Marciano (2013) říká, že k nejučinnějším nástrojům motivace patří pochvala. Ve většině případů má za následek zvýšení výkonu, dodání nové energie a radost z odvedené práce. Dále pochvala posiluje sebevědomí a dodává přesvědčení, že jsme schopni podat lepší výkon. Pochvala působí na první dojem jako velmi efektivní nástroj motivace a hodnocení dětí. I pochvala má však svá rizika, jelikož se jedná ho prostředek hodnocení v nerovnocenné pozici. Pokud je pochvala obecná a nekonkrétní, (např: Ty jsi hodný chlapec. Máš to pěkné. Jsi šikulka.) dítě se nedozví nic o průběhu či výsledku činnosti. Pochvala tak může u dítěte vyvolat pocit, že učitel nevěnuje

dostatečnou pozornost průběhu či výsledku činnosti. Mezi dlouhodobé důsledky pochval patří také riziko závislosti na vnější motivaci (Filliozat, 2015).

Mešková (2012) uvádí techniky efektivní komunikace:

- **popis, konstatování:** zaměřit se na to, co se stalo a ne na to, kdo to udělal (např: Vidím, že tady máme neuklizené hračky.)
- **informace, oznámení:** poskytování informací k současnému stavu, věta oznamovací (např: Pomůže, když hračky uklidíme.)
- **vyjádření vlastních potřeb, očekávání:** používat 1. osobu jednotného čísla (např: Pomohlo by mi, kdyby někdo hračku uklidil.)
- **možnost volby:** podpora kritického myšlení žáka (např: Uděláš to tak, nebo tak?)
- **technika dvou slov:** oslovení, stručnost, vynechání slovesa (např. Ondro, boty.)

Účinky efektivních prvků komunikace lze zvýšit jejich kombinací (Kopřiva, 2008).

3.2.3 Odměny a tresty

Průcha (2003, str. 145) říká, že odměna je: „*Jedna z forem pozitivního motivačního působení na žáka ve škole i doma. Záměrně navozený následek toho, že žák dobře splnil uložené požadavky, nebo něco dobře vykonal z vlastní iniciativy.*“ Podobný názor má Matějček (2000). Ten vnímá odměnu jako to, co dítě přijímá. Tedy pocit, který přináší příjemný a povznášející pocit uspokojení, který by si moc rádo zopakovalo. Ve společenských a sociálních souvislostech chápou odměny Čáp a Mareš (2001, s. 253): „*Odměna je takové působení (rodičů, učitelů, vychovatelů, ale také sociální skupiny) spojené s určitým chováním či jednáním vychovávaného, které vyjadřuje kladné společenské hodnocení tohoto chování a jednání, nebo přináší vychovávanému uspokojení některých jeho potřeb, libost, radost.*“ Existuje mnoho definic odměn, obecně však platí a většina autorů se shoduje v tom, že odměny jsou účinnějšími prostředky než tresty, a tak by měly být ve výchově využívány častěji, než tresty.

Odměny plní minimálně dvě základní funkce. Informační, která konstatuje správnost chování, výsledku či postupu a funkci motivační, která u dítěte navodí chuť do další práce a radost z úspěchu (Průcha a kol., 2003).

Odměny se obecně dělí na dvě skupiny. Na odměny „morální či emoční“ (pochvala, kladné hodnocení) a „materiální“ (nová hračka, sladkost). Efektivnější jsou odměny emoční, jelikož uspokojují potřeby výkonu, porozumění a uznání. Pokud jsou materiální odměny užívány nadměrně, narušuje to nejen vývoj dítěte, ale i jeho vztahy k dospělým. Například, pokud je dítě neustále zahrnováno novými hračkami, dary či penězi. Při upřednostňování těchto odměn si dítě osvojuje to, že vše dělá jen proto, aby získalo odměnu. Při nadměrném využívání materiálních odměn se tlumí vnitřní motivace, která ovlivňuje radost z činností, zvědavost a potřebu dosáhnout určitého cíle a naopak se podporuje motivace vnější (Čáp, Mareš, 2001).

Matějček (2000) definuje zásady správného odměňování, mezi které patří: přiměřenost osobnosti a věku dítěte, srozumitelnost, bohatost a členitost, neužívat přehnaných odměn a důslednost. Důležité je nezapomínat na to, že ani odměny nesmí být používány nadbytečně. Kopřiva a kol. (2008) se shoduje s Čápem a Marešem (2001) v tvrzení, že odměny snižují vnitřní motivaci dítěte.

K odměnám patří neodmyslitelně tresty, které jsou také důležitou součástí výchovy dětí. Tresty by se ale neměly při výchově dětí zneužívat. Na tresty se názory liší. Můj názor je takový, že dítě potřebuje jasně nastavené hranice a mantinely, které musí dodržovat. V případě, že je dítě poruší, měl by následovat trest a náprava. Nejsem však zastáncem fyzických trestů, které považuji vůči dětem za nedůstojné.

Průcha a kol. (2003, s. 252) definuje tresty jako: *„Jednu z forem negativního motivačního působení na žáka ve škole i doma. Jde o záměrně navozený následek toho, že žák špatně splnil nebo nesplnil uložené požadavky.“*

Podobně jako u odměn Matějček (2000, s. 26) vysvětluje, že: *„Trest není to, co jsme si jako trest pro dítě vymysleli, ale to, co jako trest dítě přijímá. Onen nepříjemný, tísnivý, zahanbující, ponižující pocit, kterého bychom se chtěli co nejdříve zbavit a kterému bychom se chtěli rozhodně pro příště vyhnout.“* Odlišným pohledem vnímá trest Čáp a Mareš (2001), kteří jej vnímají jako

působení rodičů či učitelů spojené s určitým chováním či jednáním dítěte, které vyjadřuje negativní společenské hodnocení. Dělení trestů je podle Čápa a Mareše (2001) definováno následujícím způsobem: Trestání fyzické, psychické, potrestání zákazem oblíbené činnosti a prací za trest.

Matějček (2000) člení tresty následujícím způsobem: odepřít něco milého, práce za trest, ponížení a výtky, hrozby, posměšky a zahanbení a tělesné tresty.

Dle mého názoru by tresty neměly být v mateřské škole využívány vůbec nebo jen v minimální míře. Posměšky, zesměšňování či tělesné tresty jsou v mateřské škole naprosto nepřijatelné. Myslím, že se můžeme setkat v mateřské škole například s odepřením něčeho milého či prací za trest. Například, pokud dítě udělalo něco proti pravidlům, nepůjčí mu paní učitelka hračku, kterou by chtělo, nebo mu dá „za trest“ činnost ke stolečku.

I tresty mají své zásady. Čapek (2008) považuje za nejdůležitější zásady při udělování trestů úměrnost trestu, spravedlnost pro všechny, přesné vymezení pravidel a trest jako cesta k nápravě. Stejně jako u odměn definuje Matějček (2000) pravidla, dle kterých by rodiče měli trestat své děti. Patří mezi ně přiměřenost osobnosti a věku dítěte, bohatost a členitost, srozumitelnost, důslednost a neužívat přehnaných trestů.

Jak je uvedeno výše, i tresty by měly mít svá pravidla. Zajímavý příklad ve své bakalářské práci uvádí Müllerová, kdy paní učitelka potrestala dítě následujícím způsobem: Dítě si ve školce neuklidilo hračky, a tak ho paní učitelka potrestala tím, že nemohl jít za ruku se svým nejlepším kamarádem. Tento trest postrádal logickou návaznost. Neuklizené hračky s pobytem venku nesouvisí. Dítě nemá možnost nápravy svého jednání, vhodnějším řešením by tak mohl být přirozený a logický důsledek. Dítě by mělo vzniklou situaci napravit (Müllerová, 2019).

3.2.4 Pomůcky

Každá mateřská škola má zpracovaný svůj školní vzdělávací program, na jehož základě si každá třída tvoří třídní vzdělávací program. Třídní vzdělávací program obsahuje tematické celky. Nedílnou součástí těchto celků je vhodně zvolená

motivace. Způsob motivace přizpůsobují učitelky individuálním a věkovým zvláštnotem dětí. Mezi pomůcky, které můžeme k motivaci využít, patří:

- knihy, obrázky
- básničky, říkadla, písničky
- reálné pomůcky
- maňásci, divadelní představení
- propojení s pohybem
- společný zážitek dětí, vlastní zkušenost

Od úvodní motivace se odrážíme a vracíme se k ní v průběhu celého tematického celku, během něhož dochází k různému prozkoumávání, porovnávání, poznávání, experimentování a tak dále (Sůrová, 2012).

3.2.5 Přístup učitele

Motivaci žáků lze podporovat také způsobem, jakým učitelé k dětem přistupují a jak s nimi jednájí. Mezi motivační prvek patří také technika aktivního naslouchání, kdy učitel vnímá a vidí věci z perspektivy dětí, empaticky naslouchá tomu, co děti říkají. Pokud je učitelka k dětem ve školce vlídná a vnímavá, dá dětem pocit, že jsou hodnotné lidské bytosti navzdory jejich nedostatkům, rozvíjí v nich tak sebeúctu. Mezi techniky aktivního poslechu patří souhlas a akceptace, parafrázování a sumarizace (Mešková, 2012).

Pro uspokojování potřeb dítěte je velmi důležitý dobrý vztah s učitelem, kdy dítě cítí pocit sociálního bezpečí a sounáležitosti. Pokud má dítě uspokojené tyto základní potřeby, vytvářejí se vhodné podmínky pro uspokojení i dalších vyšších potřeb, mezi které patří sebeúcta, znání a seberealizace. Je důležité, aby se na podílání dobrého vztahu podílel nejen učitel, ale i dítě. Dítě by mělo dodržovat stanovená pravidla, být ohleduplné i k ostatním dětem, respektovat paní učitelku.

Velká míra odpovědnosti je na učiteli. Browne říká, že: „*Průměrný učitel vypráví. Dobrý učitel vysvětluje. Výborný učitel ukazuje. Nejlepší učitel inspiroje.*“

3.2.6 Vyhrožování a příkazy

Vyhrožování a příkazy patří stejně jako tresty mezi negativní formu motivace. Vedeme žáka k činnostem a ke změně chování tlakem. Rizikem a důsledkem negativní motivace je postupná ztráta motivačního účinku. Pod vlivem tlaku mohou být reakce žáka například agrese, nedisciplinovanost, provokování či odmítání (Mešková, 2012). „*Donucování je náhražkou chybějící smysluplnosti*“ popisuje Kopřiva a spol. (2008, s. 181).

Mezi negativní formy motivace můžeme zařadit:

- vyčítání (Zase neposloucháš! Zase křičíš!)
- srovnávání, kázání (Proč nemůžeš být jako Anička, ta je hodná.)
- trest (Za trest půjdeš ke stolečku bez hračky!)
- vyhrožování (Jestli neposlechneš, půjdeš ke stolečku!)
- příkazy (Udělej to! Musíš! Nekřič!)
- zákazy (Když se neumíš hezky chovat, máš zákaz hraček.)
- shazování (Jsi pomalý jako hlemýžď! Ty jsi trouba!)
- ironie (Ty jsi vážně šikovný! – řečeno ironicky, např. při rozbití nádobí)

Pokud dítě dělá činnosti pouze z vnější motivace, dělá je pouze z hrozby nepříjemnosti či z důvodu slíbené odměny. Dle mého názoru by se výše uvedené negativní formy motivace neměly ve školce objevovat. Některé pouze v minimální míře, v případě hrozby nějakého nebezpečí či následku nevhodného chování – ublížení kamarádovi, opětovné neposlouchání paní učitelky aj. V žádném případě si dítě nezaslouží, aby bylo zesměšňováno či ponižováno.

4 Udržení a rozvíjení vnitřní motivace dětí

Vnitřní motivaci jsem popsala ve v kapitole 2.3 své diplomové práce. Považuji za důležité připomenout si, že vnitřní neboli intrinsická motivace vychází z předpokladu, že lidé mají přirozený pud zvědavosti, který není vázán na bezprostřední ohodnocení, či materiální výsledek.

Dle Burdena (2000) vnitřní motivace podněcuje spontánní zkoumání, a tak umožňuje osobnostní růst a objevování nových kompetencí. Děti tedy přistupují k činnostem z vlastní touhy poznávat a dozvídat se nové informace. Ty jim přináší radost a uspokojení vlastních potřeb. Podobného názoru jako Burden je Fontana. Ten říká, že vnitřní motivace je založena na předpokladu, že se dítě chce učit samo pro sebe. Tato potřeba vychází z jeho nitra, dítě si uvědomuje, že naplnění přinese užitek. (Fontana, 2003).

Interiorizovaná motivace u dítěte vyznačuje dlouhodobou a především kvalitní účastí na učení a závazkem k samotnému procesu učení (Ames, 1990; Lokša & Lokšová, 1999; Marshall, 1987). Podobně vnímá vnitřní motivaci Boggiano a Pittman, kteří říkají, že vnitřní motivace vyjadřuje internalizované hodnoty jedince, což znamená, že jsou zvnitřněny s daným jedincem, který jedná dle vlastního uvážení a nejlepšího přesvědčení. Dítě si uvědomuje smysluplnost, motivace je prospěšná nejen pro daného jedince, ale i pro celou společnost. (Boggiano & Pittman, 1992; Schmuck & Schultz, 2002).

4.1 Respektovat a být respektován

Kopřiva (2008) uvádí v knize Respektovat a být respektován čtyři zásady pro udržení vnitřní motivaci dítěte:

- Smysluplnost – aby věci a činnosti dávaly smysl tady a teď.
- Spolupráce – aby byly uspokojeny sociální potřeby. Práce ve dvojicích a ve skupinách by měly nahradit práci individuální.
- Svobodná volba – aby dítě mělo možnost rozhodnout se, co bude konkrétně dělat, jakým způsobem to bude dělat a s kým to bude dělat.

- Zpětná vazba – aby dítě mělo informace o správnosti svého postupu. Dítě ovlivňuje rozhodnutí, zda a jakým způsobem bude v činnosti pokračovat.

Knihy Respektovat a být respektován se mi poprvé dostala do ruky během bakalářského studia na vysoké škole. Velice mě zaujala a obohatila. Myslím, že by měla patřit mezi povinnou četbu pro všechny učitelky mateřských škol. S mnoha názory se ztotožňuji a souhlasím s nimi. Některé prvky z této knihy budou předmětem zkoumání v praktické části této práce.

Za nejdůležitější považuji podmínky pro udržení vnitřní motivace, tedy zásadu tři S a jedno Z:

Smysluplnost

Pokud chceme, aby děti plnily dané činnosti, měli bychom jim dostatečně přiblížit smysl těchto činností. Děti musí vědět nejen co, a proč mají dělat, ale také k čemu jim to bude a jak to budou moct využít. Děti by neměly činnosti plnit s odporem či z donucení. Je důležité, aby věci dávaly smysl, aby je děti mohly využít v reálném životě. Smysluplnost je hnací motor našeho snažení po celý život.

Spolupráce

Děti jsou společenské bytosti, rády si hrají dohromady, sdružují se. Vnitřní motivaci posiluje možnost komunikace, pocit sounáležitosti a vzájemná blízkost. Proto je dobré zařazovat i ve školce činnosti ve dvojicích, případně ve skupinách.

Svobodná volba

Svobodná volba patří mezi efektivní komunikační dovednost. Další podmínkou pro udržení vnitřní motivace je mít možnost rozhodnout o tom, zda a jakým způsobem budu něco dělat. Další podmínkou je mít možnost rozhodnout o tom, kdy a s kým budu danou činnost dělat. V mateřské škole lze dát dětem na výběr z několika možností, děti se mohou rozhodovat v tom, kdy, jak, s kým, v jakém pořadí atd.

Zpětná vazba

Na to, zda budeme v dané činnosti nebo v našem chování pokračovat má velký vliv to, zda jsme v průběhu činnosti ujišťováni o tom, že je to tak správně. Vnitřní motivaci mohou chybějící informace tlumit. Zpětná vazba tak napomáhá k setrvání u namáhavé či nezábavné činnosti, je odlišná od pochvaly.

4.2 Výzkumy v oblasti motivace

Výzkum C. Dweckové a C. Muellerové je věnován problematice odměn – vnější motivace, druhý uvedený výzkum (E. D. Deci. & R. M. Ryan) se zabývá problematikou vnitřní motivace a sebeurčení.

Carol Dwecková a Claudila Muellerová

V roce 1998 Carol Dwecková a Claudia Muellerová rozdělily 400 dětí na dvě skupiny. Jedna skupina dětí byla za svou činnost chválena a druhá ne. Děti, které byly chváleny tím, že jim bylo řečeno: „Jste dobré a talentované.“, měly tendenci sázet na jistotu a vyhýbat se složitým úkolům. Řešení složitých úloh si neužívaly a neměly tendenci trénovat navíc. Jejich celkové výsledky byly horší, než výsledky nechválených dětí. Pokud děti chválíme tím, že jim říkáme, že jsou dobré, nebo talentované, můžeme u nich vyvolat strach ze selhání. To způsobí, že se budou náročným situacím vyhýbat. Také může dospět k tomu, že se v něm v případě neúspěchu objeví pocit beznaděje. Děti rychle ztrácejí motivaci. Naopak pochvala za vynaložené úsilí povzbuzuje k překonávání svých hranic, k větší výdrži a pílí při překonávání překážek (Velková, 2022).

E. D. Deci. & R. M. Ryan

Teorie sebeurčení (Deci & Ryan, 1985, 1991), je-li aplikována na oblast vzdělávání, se zabývá především podporou zájmu studentů o učení, oceňování vzdělání a důvěra v jejich vlastní kapacity a atributy. Tyto výsledky jsou projevem vnitřní motivace a internalizace hodnot a regulačních procesů. Výzkum naznačuje, že výsledkem těchto procesů je vysoce kvalitní učení a koncepční porozumění, stejně jako lepší osobní růst a přizpůsobení. Výzkum potvrzuje, že podpora většího sebeurčení, tedy většího smyslu pro volbu a větší osobní zodpovědnost a podpora sebeurčení je cestou k dosažení výsledků, jako je např. kreativita (Arnabile, 1979), kognitivní flexibilita (McGraw & McCullers, 1979) a sebeúctu (Deci, Schwartz, et al., 1981). Pokud jde o vzdělání, je stále zjevnější, že sebeurčení ve formách vnitřní motivace a autonomní internalizace, vede k přínosným výsledkům jak pro jedince, tak pro společnost. Klíčovými prvky jsou podpora autonomie a interpersonální zapojení.

5 Metodologie výzkumného šetření

Definice výzkumu hovoří o tom, že se jím potvrzují nebo naopak vyvracejí poznatky, které jsou o jevu známé. Také potvrzení jich známých poznatků je s ohledem na měnící se realitu nutné. Výzkum má korekční schopnost, je cyklickým řešením problému. Gavora (2000), který vnímá výzkum optimisticky, se ztotožňuje s Creswellem, který výzkum vnímá jako proces hledání porozumění, který je založen na různých metodologických tradicích, kdy je zkoumán daný sociální nebo lidský problém. Provádí zkoumání v přirozených podmínkách a informuje o názorech účastníků výzkumu (Creswell, 1998).

V teoretické části své diplomové práce jsem popsala motivaci a její členění. Snažila jsem se nastínit prvky pozitivní a negativní motivace, které jsou využívány v mateřských školách. Zaměřila jsem se tedy na to, jakým způsobem jsou děti v mateřských školách motivovány a jaké motivační prvky učitelky mateřských škol nejčastěji používají. Za důležité považuji také individuální zvláštnosti dětí a jejich potřeby, kdy každé dítě může vyžadovat jinou formu podpory a motivace. Učitelky mateřských škol by měly být schopné ke každému dítěti přistupovat dle jeho individuálních a věkových zvláštností.

Hlavní výzkumný cíl

Hlavním cílem této diplomové práce je zjistit, jakým způsobem učitelky mateřských škol děti motivují k činnostem a jaké motivační prostředky při své práci nejvíce využívají.

Dílčí výzkumné cíle

Dílčí výzkumné cíle vychází z hlavního cíle diplomové práce a dále ho rozvádí.

- Zjistit, zda učitelky mateřských škol vnímají rizika spojená s vnější motivací.
- Pozorovat, jakým způsobem se snaží učitelky mateřských škol udržet a rozvíjet vnitřní motivaci dětí.
- Pozorovat, zda učitelky mateřských škol využívají negativní prvky vnější motivace.

Stanovení výzkumných cílů umožní během pozorování a rozhovorů zjistit, jakým způsobem učitelky dětí v mateřských školách motivují, zda se při jejich práci zaměřují na rozvoj vnitřní motivace a jestli vnímají rizika spojená s vnější motivací. Dále se během pozorování zaměřím na četnost výskytu motivačních prvků, které se objeví během výchovně vzdělávacího procesu.

5.1 Metody výzkumného šetření

Jako metody výzkumného šetření jsem zvolila pozorování a polostrukturované rozhovory.

Pozorování: Pozorování můžeme definovat jako zrakovou percepci okolního světa. Jedná se o cílevědomé, záměrné a plánovité vnímání a následné zaznamenávání jevů a procesů, které směřuje k odhalení podstatných souvislostí a vztahů sledované skutečnosti. Jedná se o výzkumnou metodu v rámci kvalitativního i kvantitativního výzkumu. Má výběrový charakter. Je velice důležité být nezávislým pozorovatelem a snažit se o co nejvyšší objektivitu (Pána, Somr, 2007). Pozorování bylo provedeno v mateřské škole v Jičíně (7 tříd) a v mateřské škole v Konecchlumí (2 třídy). Pozorování bylo provedeno u kvalifikovaných učitelek vždy v čase od 7:30 – 9:30. Společně s pozorováním proběhl rozhovor s učitelkou. Veškeré poznatky byly zapsány do záznamového archu.

Polostrukturované rozhovory: Polostrukturované rozhovory jsou metodou kvalitativního výzkumu, kdy je osloven menší počet respondentů. S učitelkami byly vedeny osobní rozhovory, které obsahovaly otevřené otázky. Cílem těchto rozhovorů je proniknout do hloubky problému (Pána, Somr, 2007). Polostrukturované rozhovory byly vedeny se všemi učitelkami, u kterých proběhlo pozorování. Během rozhovorů jsem se zaměřila na povědomí učitelek o motivaci, jejím dělení a jejím využívání v jejich praxi. Dále mě zajímalo, jak s motivací dále pracují a jak se snaží v této oblasti rozvíjet. Veškeré odpovědi byly zpracovány do záznamových archů, které jsou obsaženy v příloze této diplomové práce.

5.2 Předvýzkum

Jak uvádí mnoho autorů, například Gavora (2010), před samotným výzkumem je zapotřebí provést nácvik výzkumného nástroje, který aplikujeme na malém množství respondentů. Chrástka (2016, s. 23) říká, že: „*Předvýzkum je jakýmsi zmenšeným modelem vlastního výzkumu.*“

Pro svůj zmenšený model jsem si pro pozorování a rozhovor vybrala paní učitelku Lenku, která působí jako učitelka v mateřské škole v Jičíně. Paní učitelku jsem si vybrala z důvodu mnohaleté pedagogické praxe. Působila také jako zastupující ředitelka vesnické mateřské školy. V mateřské škole učí více jak 20 let. Její nejvyšší dosažené vzdělání je středoškolské. V rámci DVPP navštěvuje odborné semináře, studovala kvalifikační studium pro ředitele škol a školských zařízení. S touto paní učitelkou již nebudu nadále ve výzkumu pracovat, jak je doporučeno v publikaci Skutila (2011). V rámci předvýzkumu bylo pozorování i rozhovor realizováno jako celek. Informace z pozorování a rozhovoru byly ihned zapsány do pozorovacího archu.

Cílem předvýzkumu bylo zjistit, zda bude rozsah pozorování dostatečný pro zhodnocení sledovaných skutečností a zda jsou otázky pro rozhovor s učitelkami vhodně formulované a srozumitelné.

Z předvýzkumu vyplynulo, že délka pozorování je dostatečně dlouhá pro získání mnoha poznatků. Otázky při rozhovoru byly kladeny dostatečně srozumitelně a přesně. Z předvýzkumu je patrné, že lze v průběhu pozorování vysledovat mnoho prvků motivace, které učitelky mohou při práci s dětmi v mateřské škole využívat.

Záznamový arch se skládá z několika částí:

- údaje o učitelce (věk, délka pedagogické praxe, vzdělání, samostudium, údaje o velikosti MŠ, o složení třídy, o tématu vzdělávacího bloku)
- rozhovor a případné doplňující informace k němu
- záznamy z pozorování související s motivací
- přehled pozitivních a negativních motivačních prvků
- způsob zadávání činností
- závěr

Cílem rozhovoru je získat odpovědi na následující otázky:

- Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?
- Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?
- Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?
- Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?
- Vnímáte nějaká rizika spojená s vnější motivací?
- Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?
- Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?
- Pracujete konkrétně s formou odměna x trest? Jak?
- U jakých činností se setkáváte u dětí s tím, že je baví x nebaví?
- Jak tím nadále pracujete?
- Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?
- Znáte knihu: Respektovat a být respektován?
- Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?
- Měly děti možnost svobodné volby?
- Jakým způsobem poskytujete dětem zpětnou vazbu?
- Co vnímáte při své práci jako nejdůležitější?
- Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?

Důležitou součástí tabulky jsou postřehy, které souvisejí s motivací. Tyto postřehy jsem zaznamenávala přímo v době pozorování. Díky těmto postřehům jsem mohla vyhodnotit četnost pozitivních a negativních motivačních prvků, které se během pozorování objevily.

Součástí tabulky je také zaznamenán způsob, jakým učitelky vybraných mateřských škol zadávají dětem činnosti, zda je k činnostem motivují a jakým způsobem. V závěru záznamového archu je shrnutí nejvíce používaných motivačních prvků a zásada 3S a 1Z z knihy Respektovat a být respektován.

V průběhu předvýzkumu jsem zjistila, že zaznamenávání postřehů spojených s motivací do připraveného záznamového archu je proveditelné. Pro rychlejší a přesnější zapisování budu při výzkumu během pozorování používat notebook. Výsledky pozorování jsem si průběžně zapisovala a k jednotlivým motivačním prvkům jsem si poznamenala, zda a kolikrát se během pozorování objevily.

5.3 Výzkumný vzorek

Cílovou skupinu tvoří učitelky vybraných mateřských škol. Paní učitelky jsou různého věku. Všechny paní učitelky mají pedagogické vzdělání středoškolské nebo vysokoškolské bakalářské. Všechny mateřské školy jsou v okrese Jičín. Dle mého názoru je nejdůležitější ke splnění stanoveného cíle hlavně pozorování v dopolední části vzdělávání dětí v mateřské škole, kdy se odehrávají nejdůležitější části z režimu dne. Jak již bylo uvedeno v teoretické části diplomové práce, motivace dětí je velice důležitá nejen z hlediska zvýšení výkonů dětí, ale lze ji také považovat za podmínku školní úspěšnosti dítěte. Všechny paní učitelky byly během mého pozorování velice vstřícné, snažily se mi poskytnout dostatek informací a zodpovědět všechny mnou pokládané otázky. Velice si vážím toho, že mi paní učitelky umožnily uskutečnit jednotlivá pozorování a absolvovaly se mnou rozhovor.

Obrázek 3 - Charakteristika výzkumného vzorku

č:	Věk:	Délka praxe:	MŠ:	Vzdělání:
1	32 let	12 let	Jičín	SOŠPg + Bc.
2	59 let	40 let	Jičín	SOŠPg
3	58 let	39 let	Jičín	SOŠPg
4	59 let	40 let	Jičín	SOŠPg
5	58 let	39 let	Jičín	SOŠPg
6	40 let	21 let	Jičín	SOŠPg
7	34 let	6 let	Jičín	SOŠPg
8	61 let	41 let	Konecchlumí	SOŠPg
9	61 let	41 let	Konecchlumí	SOŠPg
10	61 let	41 let	Konecchlumí	SOŠPg

Zdroj: Vlastní zpracování autorky

Z obrázku č. 3 můžeme vyhodnotit, že 7 z 10 učitelek učí v 7třídní mateřské škole v Jičíně a 3 z 10 učitelek učí v 2třídní vesnické školce v Konecchlumí. 9 z 10 učitelek má středoškolské pedagogické vzdělání a 1 z 10 učitelek má navíc bakalářské studium na UHK, obor Učitelství pro MŠ.

Pokud bychom hodnotili praxi učitelek z hlediska platových stupňů, můžeme z obrázku vyčíst následující: 0% učitelek spadá do kategorie do 2 let. 10% spadá do kategorie do 6 let. 10% spadá do kategorie do 12 let. 0% spadá do kategorie do 19 let. 10% spadá do kategorie do 27 let. 0% spadá do kategorie do 32 let a 70% učitelek spadá do kategorie nad 32 let. Průměrná délka praxe pozorovaných učitelek je 32 let.

6 Výsledky výzkumu

Kapitola předkládá zjištěné výsledky z výzkumného šetření, jehož cílem bylo zjistit, jak učitelky ve vybraných mateřských školách motivují děti v předškolním zařízení.

Výzkum probíhal v 06/2020 a 03/2022. Všechny paní učitelky, které jsem oslovila, vyjádřily k pozorování kladné stanovisko. Výzkumnými metodami jsou pozorování a rozhovory.

Výzkumný cíl:

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jakým způsobem učitelky mateřských škol motivují děti k činnostem a jaké motivační prostředky při své práci nejvíce využívají.

Cílem výzkumu bylo zodpovězení hlavní výzkumné otázky:

„Jakým způsobem motivují učitelky mateřských škol děti v mateřských školách?“

Zároveň jsou stanoveny výzkumné podotázky:

- „Jaká rizika spojená s vnější motivací vnímají učitelky mateřských škol?“
- „Jaké zásady dodržují učitelé v mateřských školách pro udržení vnitřní motivace dětí?“
- „Jaké formy negativní motivace jsou využívány učitelkami mateřských škol?“

6.1 Interpretace dat z provedeného pozorování a rozhovorů

Cílem výzkumu bylo zaměřit se na způsob motivace dětí v mateřských školách. Sledovala jsem také četnost jednotlivých motivačních prvků. Dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, jaká rizika vnější motivace vnímají učitelky v mateřských školách a jaké dodržují učitelky v mateřských školách zásady pro udržení vnitřní motivace. Bylo sledováno, zda učitelky využívají prvky negativní vnější motivace. K interpretaci dat nám poslouží jednotlivé části záznamových archů, které jsou přílohou této diplomové práce.

6.1.1 Způsob motivace dětí v mateřských školách

Pro interpretaci výsledků jsem zpracovala následující tabulku, kde jsou zaznamenány odpovědi učitelek na otázku: „**Jakým způsobem pracujete s motivací?**“

V tabulce je dále přehledně rozděleno, zda se motivační prvky, které učitelka při rozhovoru uvedla během pozorování, objevily či nikoliv. V posledním sloupci tabulky č. 1 jsou uvedeny motivační prvky, které jsem vypožadovala, aniž by je učitelka uvedla.

Tabulka 1- Způsob motivace dětí v mateřských školách

Uč:	Odpověď učitelky:	Potvrzeno během pozorování:	Nepotvrzeno: během pozorování:	Motivační prvky navíc:
1:	- pochvala - potlesk - odměna - pomůcky	- pochvala a povzbuzení - potlesk - pomůcky	- odměna	- úsměv - přístup učitele (empatie)
2:	- pochvala, povzbuzení - potlesk - odměna - pomůcky (příběh, písnička, básnička, pohyb)	- pochvala, povzbuzení - potlesk - odměna - pomůcky (příběh, písnička, básnička, pohyb)		- přístup učitele (empatie)
3:	- pochvala - odměna - pomůcky (pohádky, příběhy)	- pochvala - odměna - pomůcky (pohádky, příběhy)		- potlesk

Uč:	Odpověď učitelky:	Potvrzeno během pozorování:	Nepotvrzeno: během pozorování:	Motivační prvky navíc:
4:	- pochvala - potlesk -odměna - pomůcky (hudba, pohyb, tanec)	- slovní pochvala - potlesk - pomůcky	- odměna	- neverbální komunikace (úsměv) - příkaz
5:	- pochvala - odměna - pomůcky (písničky, příběhy)	- slovní pochvala - pomůcky (písničky)		- neverbální komunikace (úsměv)
6:	- pochvala - mat. odměna - pomůcky (písnička, pohádka),	- pochvala a povzbuzení - materiální odměna - pomůcky		- přístup uč. (parafrázování) - příkaz
7:	- pochvala - odměna - pomůcky	- slovní pochvala a povzbuzení (v menší míře) - pomůcky	- odměna	- trest
8:	- pochvala - potlesk - pomůcky (maňásek, zvířátka)	- slovní pochvala a povzbuzení - potlesk - pomůcky		- neverbální komunikace (oční kontakt) - vyhrožování
9:	- pochvala - potlesk - pomůcky (básnička, maňásek)	- slovní pochvala a povzbuzení - potlesk - pomůcky (maňásek, výroba kytiček)		- neverbální komunikace (úsměv)

UČ:	Odpověď učitelky:	Potvrzeno během pozorování:	Nepotvrzeno: během pozorování:	Motivační prvky navíc:
10:	- slovní pochvala, povzbuzení - potlesk - pomůcky	- pochvala a povzbuzení - potlesk - pomůcky (klíče)		- přístup uč. (empatie)

Zdroj: Vlastní zpracování autorky

Závěr k hlavní výzkumné otázce: „Jakým způsobem motivují učitelky děti v mateřských školách?“

Tabulka č. 1 se věnuje interpretaci výsledků získaných z rozhovorů a pozorování. V tabulce jsou zaznamenány odpovědi učitelek na otázku, které motivační prvky používají.

Vyhodnocení jednotlivých motivačních prvků:

- **Neverbální komunikace (úsměv, oční kontakt):** Tento motivační prvek nevedla ve své odpovědi žádná z učitelek. Během pozorování byl sledován tento prvek celkem u 50% učitelek. (úsměv, oční kontakt)
- **Slovní pochvala a povzbuzení:** Tento motivační prvek uvedlo 100% učitelek. Pozorování prokázalo shodu u všech učitelek. Každá učitelka však slovní pochvaly a povzbuzení využívá v jiné míře. (př: Ty jsi šikulka. Super. Moc Vás chválím. Jdeš na to dobře. Jsi dobrý. Paráda.)
- **Potlesk (byl zařazen zvlášť z hlediska důležitosti pro zvýšení sebedůvěry a sebevědomí dětí):** Jako motivační prvek označilo 60% učitelek. Objevil se u 50% učitelek – u 4, které ho jako odpověď označily a u 1, které ho jako odpověď neoznačily. U 2 učitelek, které odpověděly potlesk, se během pozorování neobjevil.
- **Tresty:** Tresty neoznačila žádná z učitelek. Objevil se u 1 paní učitelky: „Pojď si na chvíli odpočinout ke stolečku.“
- **Přístup učitele:** Přístup učitele nevedla žádná z učitelek. Během pozorování jsem zaznamenala celkem u 40% učitelek. (empatie, parafrázování)

- **Vyhrožování a příkazy:** Vyhrožování a příkazy nevedla žádná z učitelek. Při pozorování se objevilo u 40% učitelek. („Když si po sobě neuklidíš hračky, příště Ti žádné nepůjčím!“, „Nekřič!“, „Pojď mně hlídat, pojď sem ke mně!“)
- **Odměny:** Odměnu uvedlo jako motivační prvek 70% učitelek. Během pozorování se odměny vyskytly u 2 učitelek. (č. 2: mapa, č. 6: bonbony)
- **Pomůcky:** Pomůcky označilo jako motivační prvek 100% učitelek. Během pozorování se objevily u všech 10 učitelek, tedy u 100%. (př: básnička, písnička, obrázky, dalekohled, maňásek)

V následující tabulce je zaznamenána četnost jednotlivých sledovaných motivačních prvků během jednotlivých pozorování:

Tabulka 2 - Četnost motivačních prvků

UČ:	Neverbální komunikace (úsměv, oční kontakt)	Slovní pochvala a povzbuzení	Potlesk	Odměny	Tresty	Pomůcky	Přístup učitele	Vyhrožování a příkazy
1:	2	26	2	0	0	3	1	0
2:	0	20	2	1	0	5	1	0
3:	0	12	0	0	0	3	0	0
4:	1	6	3	0	0	2	0	1
5:	1	4	1	0	0	1	0	0
6:	0	18	1	2	0	3	1	1
7:	0	7	0	0	1	2	0	0
8:	2	14	2	0	0	2	0	1
9:	1	35	2	0	0	5	0	0
10:	0	29	5	0	0	2	1	0
Celkem:	7	171	18	3	1	28	4	3

Zdroj: Vlastní zpracování autorky

Závěr k četnosti motivačních prvků:

Z výše uvedené tabulky můžeme vyhodnotit následující:

Dle četnosti výskytu motivačních prvků je můžeme seřadit následovně:

- Slovní pochvala a povzbuzení: 171x, 73% z celkového počtu
- Pomůcky: 28x, 12% z celkového počtu
- Potlesk: 18x, 8% z celkového počtu
- Neverbální komunikace (oční kontakt, úsměv): 7x, 3% z celkového počtu
- Přístup učitele: 4x, 2% z celkového počtu
- Vyhržování a příkazy: 3x, 1% z celkového počtu
- Odměny: 3x, 1% z celkového počtu
- Trestry: 1x, 0% (0,42) z celkového počtu

Z výše uvedených údajů vyplývá, **že nejčastěji používanou formou motivace ze strany učitelek je slovní pochvala a povzbuzení.**

6.2 Rizika spojená s vnější motivací

První podvýzkumná otázka se týká problematiky vnější motivace, viz kapitola 2.1. Z vnější motivace koná člověk pro získání například odměny, pochvaly či výhody, případně také proto, aby se vyhnul určitým problémům a nepříjemnostem. „*Používání prostředků vnější motivace může vést k vytvoření návyku čekat na signál, pokyn od okolí, od druhých lidí, zda máme či nemáme něco dělat. Důsledkem může být, že dítě (později dospívající a dospělí) se z vlastní iniciativy téměř do ničeho samo nepouští.*“, uvádí Kopřiva, Nováčková, Kopřivová (2008, s. 182). Žáci s převládající vnější motivací k učení projevují vyšší úzkostlivost a hůře se přizpůsobují školnímu prostředí. Z těchto důvodů byla zvolena výzkumná podotázka, **zda vnímají rizika nadužívání vnější motivace také paní učitelky.**

Tabulka 3 - Rizika vnější motivace

UČ:	Vnímá učitelka rizika spojená s vnější motivací?	Konkrétní vnímané riziko:
1:	Ano.	Dožadování se materiálních odměn za každou činnost. Dítě vyžaduje stále více odměn a drobností si neváží.
2:	Ano.	Konkrétní riziko nedokáže pojmenovat.
3:	Ne.	
4:	Ne.	
5:	Ano.	Konkrétní riziko nedokáže pojmenovat.
6:	Ne.	
7:	Ne.	
8:	Ano.	Neodměňovat děti sladkostmi, hrozí riziko, že děti budou činnost vykonávat pouze kvůli sladkostem.
9:	Ne.	
10:	Ano.	Nadbytek pochval a odměn může u dětí způsobit strach z chyby. Vyžadují pochvalu za každou činnost.

Zdroj: Vlastní tvorba autorky

Závěr k výzkumné podotázce: „Jaká rizika spojená s vnější motivací vnímají učitelé mateřských škol?“

Z rozhovorů vyplývá následující:

50% učitelek nevnímá žádná rizika, která by mohla být s vnější motivací spojena. Všechny učitelky využívají jako vnější motivaci pochvalu, úsměv, povzbuzení, odměny. **50% učitelek uvedlo, že vnímá rizika spojená s vnější motivací. Z toho:**

- 20% učitelek, které uvedly, že rizika vnímají, nedokážou dané riziko pojmenovat, jen se domnívají, že by se to s nadužíváním pochval a odměn nemělo přehánět, nejsou však schopné tento svůj názor ničím podložit.
- 10%, tedy 1 z 10 učitelek uvedla riziko dožadování se odměn za každou činnost a vyžadování stále více odměn.
- 10%, tedy 1 z 10 učitelek uvedla riziko nadužívání sladkostí, kdy vnímá riziko, kdy dítě bude vykonávat danou činnost pouze kvůli sladkostem.
- 10% tedy 1 z 10 učitelek uvedla riziko spojené s nadbytkem pochval a odměn. Riziko vnímá tak, že děti, které jsou přechvalovány, se bojí udělat chybu a jsou náchylné k úzkostem, začnou vyžadovat pochvalu za každou činnost.

6.3 Udržování a rozvoj vnitřní motivace dětí, zásada 3S a 1Z

Další výzkumná podotázka se zabývá problematikou vnitřní motivace a zásadou z knihy: Respektovat a být respektován. V kapitole 2.3 je definována vnitřní motivace. Pokud nás aktivita baví, zajímá a uspokojuje nás sama o sobě, jedná se o motivaci vnitřní. Hovoříme o ní tehdy, pokud danou činnost vykonáváme kvůli ní samé.

V kapitole 4.1 se věnuji v teoretické části diplomové práce čtyřem zásadám pro udržení vnitřní motivace dítěte. Patří mezi ně smysluplnost, spolupráce, svobodná volba a zpětná vazba (Kopřiva, 2008). Během pozorování a rozhovorů jsem se na tuto problematiku zaměřila. Na tomto základě jsem vytvořila tabulku pro objasnění druhé výzkumné podotázky: **„Jaké zásady dodržují učitelé v mateřských školách pro udržení vnitřní motivace dětí?“**

Tabulka 4 - Udržování a rozvoj vnitřní motivace dětí

UČ:	Jaké zásady pro udržování a rozvoj vnitřní motivace učitelka uvádí:	Které podmínky pro udržení vnitřní motivace se během pozorování objevily:	Zná knihu Respektovat a být respektován:
1:	- spolupráce - svobodná volba - zpětná vazba	- smysluplnost - spolupráce - svobodná volba - zpětná vazba	Ano.
2:	- svobodná volba	- smysluplnost - spolupráce - svobodná volba - zpětná vazba	Ano.
3:	- smysluplnost	- spolupráce - zpětná vazba	Ano.
4:	- smysluplnost	- zpětná vazba	Ne.
5:	- smysluplnost	- svobodná volba	Ano.
6:	- smysluplnost	- smysluplnost - svobodná volba - zpětná vazba	Ne.
7:	- svobodná volba	- svobodná volba	Ano.
8:	- smysluplnost - spolupráce - zpětná vazba	- smysluplnost - zpětná vazba	Ano.
9:	- spolupráce - zpětná vazba	- smysluplnost - spolupráce - svobodná volba - zpětná vazba	Ne.
10:	- smysluplnost - spolupráce - svobodná volba - zpětná vazba	- smysluplnost - spolupráce - svobodná volba - zpětná vazba	Ano.

Zdroj: Vlastní zpracování autorky

Závěr k výzkumné podotázce: „Jaké zásady dodržují učitelé v mateřských školách pro udržení vnitřní motivace dětí?“ V tabulce č. 4 jsou interpretovány zásady, které uvedly učitelky na dotaz, jak pracují s vnitřní motivací dětí. V dalším sloupci výše uvedené tabulky jsou uvedeny zásady, které jsem během pozorování zaznamenala. V posledním sloupci tabulky je uvedeno, zda učitelka zná knihu: „Respektovat a být respektován“, která zásadu 3S a 1Z popisuje (smysluplnost, spolupráce, svobodná volba, zpětná vazba). Z výše uvedené tabulky vyplývá, že 50% učitelek zná knihu: „Respektovat a být respektován“

Vyhodnocení jednotlivých zásad:

Smysluplnost: 60% učitelek, tedy 6 z 10 uvedlo, že jako podmínku pro udržení vnitřní motivace využívá smysluplnost. Smysluplností rozumíme najít nějaký smysl či význam činnosti. Během pozorování se ukázalo, že se smysluplnost objevila u 60% pozorovaných učitelek. Z 6 učitelek, které uvedly jako podmínku smysluplnost, se objevila pouze u 4 z nich. U 2 učitelek se smysluplnost objevila, i když ji jako podmínku, neuvedly. U 4 učitelek z 6 se smysluplnost vyskytuje při všech činnostech, snaží se dětem činnost přiblížit a vhodně je motivovat. U 2 učitelek z 6 se smysluplnost objevuje pouze při řízené činnosti, kdy dětem sdělují cíl jejich činnosti. Smysl činnosti a seznámení s cílem zařazují učitelky hlavně před začátkem dané činnosti.

Spolupráce: 40% učitelek, tedy 4 z 10 uvedly, že jako podmínku pro udržení vnitřní motivace využívají spolupráci. Spoluprací rozumíme nahrazení individuální práce prací ve dvojicích či ve skupinách. Během pozorování se ukázalo, že spolupráce se objevila u 60% pozorovaných učitelek. Ze 4 učitelek, které uvedly jako podmínku spolupráci, se objevila u všech 4. Dále se objevila u učitelky č. 2 a č. 3, i když ji jako podmínku neuvedly. U 100% učitelek zařadilo spolupráci během ranních her, kdy mají děti dostatek prostoru pro volnou hru a spontánní pohybové činnosti. Podněcování k práci ve dvojici se objevilo u 2 učitelek (č. 1 – ranní hry, č. 10 – pohybová chvilka).

Svobodná volba: 40% učitelek uvedlo, že dětem dává příležitost ke svobodné volbě. Svobodnou volbou rozumíme možnost rozhodnout o tom, zda něco dělat, jakým způsobem, kdy nebo s kým. 70% učitelek během pozorování umožnilo dětem svobodnou volbu. Učitelky poskytují svobodnou volbu převážně při ranních hrách, kdy je prostor pro tvoření a volnou hru dětí. Při řízených činnostech nemají děti možnost vykonávat jinou činnost, než jakou paní učitelka stanovila.

Zpětná vazba: 40% učitelek, tedy 4 z 10 uvedly, že jako podmínku pro udržení vnitřní motivace využívají zpětnou vazbu. Zpětnou vazbou rozumíme informace o správnosti potupu a výsledcích činnosti dětí. Během pozorování bylo zjištěno, že zpětnou vazbu využívá 80% učitelek. Míra využívání zpětné vazby se liší. 30% učitelek využívá zpětnou vazbu převážně během i po každé činnosti. Nejčastější formou zpětné vazby je slovní povzbuzení či slovní zpětná vazba. 50% učitelek využívá zpětnou vazbu po řízené činnosti, nesoustředí se na zpětnou vazbu ohledně správnosti postupu, ale spíše na výsledek.

6.4 Využívání trestů a negativních prvků vnější motivace

Poslední výzkumná podotázka se zabývá problematikou využívání trestů a negativní motivace v mateřské škole. Rizikem a důsledkem negativní motivace je postupná ztráta motivačního účinku. Pod vlivem tlaku mohou být reakce žáka například agrese, nedisciplinovanost, provokování či odmlouvání (Mešková, 2012). Učitelky byly dotazovány, **zda a jak využívají v mateřské škole tresty**. Jejich odpovědi a zjištění během pozorování jsou zaznamenány v následující tabulce:

Tabulka 5 -- Využívání negativních prvků motivace

UČ:	Odpověď:	Odp: Konkrétní prvky:	Pozorování:
1:	Ne.		
2:	Ne.		
3:	Ano.	Minimálně, když dítě neposlechne – forma klidné hry u stolečku – puzzle.	
4:	Ano.	Minimálně, neformuluje jako trest, forma činnosti – např. grafomotorika.	Nekřič!
5:	Ano.	V případě nutnosti, náhradní činnost u stolečku.	
6:	Ano.	Minimálně – pozitivní formulace. „Pojď mi pomoci.“	Paní učitelka: „Pojď mě hlídat, pojď sem ke mně.“ – Při pošťuchování s kamarádem.
7:	Ano.	Minimálně – klidová činnost u stolečku, nenazývá trest.	Paní učitelka: „Pojď si na chvíli odpočinout ke stolečku.“ – Běhání po třídě.
8:	Ne.		Paní učitelka: „Když si po sobě neuklídiš hračky, příště ti žádné nepůjčím.“
9:	Ano.	Pouze, pokud je to nevyhnutelné. Jiná činnost u stolečku.	
10:	Ano.	Pouze při opakovaném neuposlechnutí – slovní napomenutí, vysvětlení, náprava.	

Zdroj: Vlastní zpracování autorky

Závěr k výzkumné podotázce: „Jaké formy negativní motivace jsou využívány učitelkami mateřských škol?“ V tabulce č. 5 jsou zpracovány odpovědi učitelek mateřských škol, které se týkají trestů a způsobu využívání negativních prvků motivace. V posledním sloupci tabulky jsou zaznamenány prvky negativní motivace během pozorování.

- 30% učitelek uvedlo, že tresty nevyužívá.
- 70% učitelek uvedlo, že tresty využívá. Všech 7 učitelek se shodlo v tom, že tresty využívá pouze v minimální míře. Jako způsob trestu uvedly klidovou činnost u stolečku - puzzle, grafomotorika, kreslení. 100% učitelek se shodlo v tom, že dětem nepodávají způsob negativní motivace jako trest, snaží se dětem sdělit pozitivní formou. Z toho 10%, tedy pouze 1 paní učitelka uvedla, že trest využívá pouze při opakovaném neuposlechnutí, kdy požaduje po dítěti nápravu.

Negativní prvky motivace byly vypořádány u 3 učitelek, které odpověděly, že tresty využívají a u 1 učitelky, která odpověděla, že tresty nevyužívá.

Během pozorování jsem zaznamenala 4 případy negativní motivace:

- Nekřič! (příkazy)
- Pojd' mě hlídat, pojd' sem ke mně! (příkazy)
- Pojd' si na chvíli odpočinout ke stolečku. (trest)
- Když si po sobě neuklidíš hračky, příště Ti žádné nepůjčím. (vyhrožování)

50% negativních prvků motivace, které se během pozorování jsou příkazy, 25% vyhrožování a 25% trest.

7 Shrnutí a diskuze

Výzkumné šetření si kladlo za cíl zjistit, jakým způsobem učitelky v mateřských školách děti motivují. Výzkumné šetření proběhlo ve dvou mateřských školách. Jaké výzkumné metody jsem využila pozorování a rozhovory s učitelkami mateřských škol. Motivace neodmyslitelně patří ke vzdělávání dětí a v mateřské škole je opravdu velice důležitá. Motivace je proces, jehož cílem je nasměrovat naše chování určitým způsobem, určuje směr, sílu, ale také trvání chování (Lokša, Lokšová, 1999). Na základě stanoveného cíle byla stanovena výzkumná otázka společně s dalšími výzkumnými podotázkami.

Limity výzkumného šetření

Považuji za důležité, připomenout si, že výzkumné šetření má své limity a je vhodné k němu tak přistupovat. První limit, který vnímám, je omezenost výzkumného vzorku. Tedy, že do výzkumu nelze zahrnout všechny pedagogy mateřských škol. Dalším limitem může být subjektivnost výzkumníka, kdy je velmi důležité, snažit se o objektivnost během pozorování a rozhovorů. Poslední limit, který si uvědomuji, může být snaha omezit negativní prvky motivace učitelek z důvodu mého pozorování. I přes tyto limity předpokládám, že šetření přineslo zajímavý pohled na motivaci dětí v mateřské škole.

Před samotným šetřením byl proveden předvýzkum s učitelkou mateřské školy, která má bohaté pedagogické zkušenosti. Průzkum poukázal na dostatečnost délky pozorování a na dostatečný prostor k zachycení motivačních prvků, které učitelky v mateřských školách využívají. Na tomto základě jsem si připravila záznamové archy k jednotlivým pozorováním a rozhovorům, do kterých jsem zapisovala veškeré poznatky a zjištěné informace.

Hlavní výzkumná otázka řeší, jakým způsobem motivují učitelky děti v mateřských školách. Ze získaných dat lze předložit, že učitelé mateřských škol využívají především pozitivní prvky motivačních prvků, zejména slovní pochvalu. Vyhodnocení pozorování ukázalo, že 73% všech motivačních prvků, které jsem zaznamenala, byly slovní pochvala a povzbuzení. Při používání pochval bychom se dle Marciana (2013) měli soustředit na to, abychom nechválili samotný

výsledek, ale úsilí, které dítě při činnosti vynaložilo. Marciano považuje pochvalu za neúčinnější nástroj motivace, který vede ke zvýšení výkonu a radosti z odvedené práce. Měli bychom si také uvědomovat rizika, která se s užíváním obecných a nekonkrétních pochval pojí. Jak uvádí Filliozat, (2015) při využívání obecných a nekonkrétních pochval může mít dítě pocit, že učitel nevěnuje dostatek pozornosti průběhu a výsledku jeho snažení. Podobné riziko vnímá také Matějček (2012), který říká, že pokud učitel dítě příliš zahrnuje chválou, může v jeho očích klesnout. Dále může mít dítě pocit nadřazenosti. Dále Filliozat (2015) varuje před rizikem vzniku závislosti na vnější motivaci.

Dalšími často využívanými motivačními prvky jsou pomůcky, potlesk a prvky neverbální komunikace. Negativní prvky jsou v mateřských školách využívány pouze ojediněle, většinou ale nejsou dětem podávány jako tresty. Všechny oslovené učitelky uvedly, že s motivací pracují, za důležitou považují motivaci vnější i vnitřní. Překvapilo mě, že žádná z oslovených učitelek neuvedla jako motivační prvek neverbální komunikaci. Je to součást každodenní komunikace s dětmi, i když se během pozorování ve formě úsměvu a očního kontaktu cíleně objevila jen v 7 případech.

První výzkumná podotázka si kladla za cíl zjistit, **zda učitelky mateřských škol vnímají rizika spojená s vnější motivací**. 50% dotazovaných učitelek ve vnější motivaci nespatřuje žádná rizika, 20% nedokázalo riziko popsat. 1 z 10 učitelek uvedla riziko dožadování se odměn za každou činnost a vyžadování stále více odměn. Toto riziko popisuje Matějček (2012), který říká, že přílišné zahrnování chválou a odměnami může vést u dítěte k pocitu nadřazenosti. V používání odměn by měla být důslednost. Pokud to tak nefunguje, vyvolává to v dítěti zmatek a učitel v jeho očích klesá. 1 z 10 učitelek uvedla riziko nadužívání sladkostí, kdy vnímá riziko, kdy dítě bude vykonávat danou činnost pouze kvůli sladkostem. Lepper (1973) zastává podobný názor jako Nováčková (2006). Odměňováním (nejen sladkostmi) snižujeme atraktivitu dané činnosti a motivace nevyhází z dítěte ale pouze za účelem získat odměnu. Dítě si fixuje návyk, že všechny činnosti dělá jen pro odměnu samotnou a je utlumena radost z činnosti. U odměňování sladkostmi lze předpokládat, že dítě bude mít tendence odměňovat se sladkostmi i v budoucnu. 1 z 10 učitelek uvedla riziko spojené s nadbytkem pochval a odměn. Riziko vnímá tak, že děti, které jsou přechvalovány, se bojí

udělat chybu a jsou náchylné k úzkostem, začnou vyžadovat pochvalu za každou činnost. Vyšší úzkostlivost u dětí s převládající vnější motivací popisuje Hrabal (1978). Z. Baierová (2017), která se ve své bakalářské práci zabývala výzkumem, který se týkal motivace, se formou dotazníku dotazovala učitelky mateřských škol, zda podporují vnější motivaci u dětí pochvalou či odměnou. 66% dotazovaných odpovědělo, že ano. Lze tedy předpokládat, že pochvala či odměna je velmi častým motivačním prvkem i v jiných mateřských školách.

Další výzkumná podotázka se zajímala o to, jakým způsobem pracují učitelky mateřských škol s vnitřní motivací. Povědomí učitelky o udržení, důležitosti a rozvoji vnitřní motivace u dětí by se mělo nadále rozšiřovat. Žádná z oslovených učitelky se nikdy neúčastnila školení či semináře zacíleného na motivaci dětí. Paní učitelky, které se o rozvoj vnitřní motivace snaží v souladu se zásadou 3S a 1Z mají k dětem respektující a partnerský přístup. Nejčastěji zaznamenaným prvkem pro udržení a rozvoj vnitřní motivace dětí byla zaznamenaná zpětná vazba, kterou učitelky předávají dětem převážně slovně, ihned po ukončení dané činnosti. Nejčastěji se objevuje po řízené činnosti. Učitelky se více soustředí na hodnocení výsledku, než na ujišťování o správném postupu. Pokud chtějí učitelky dětem poskytovat kvalitní zpětnou vazbu, měly by podrobněji vědět, co znamená. Pokud děti něco dělají, má to určité důsledky. Děti potřebují informace o průběhu i výsledku, protože na nich záleží, zda budou v činnosti pokračovat či nikoliv. Důležité je také uvědomit si, že zpětná vazba se zaměřuje na činnost či chování, nehodnotí kvality či zápory jednotlivých osob. Jak uvádí Kopřiva a kol. (2008), zpětnou vazbu je důležité dostat okamžitě, opožděná může přijít ve chvíli, kdy je v mozku vytvořen nesprávný spoj, který je těžké odstranit. Kvalitní zpětná vazba by měla začít pozitivním popisem nebo informací, pokud je třeba něco zlepšit či napravit, měla by ukázat, jak (Kopřiva a kol., 2008).

V rozhovorech s učitelkami jsem se také zajímala o to, jakou motivaci považují za důležitější. Většina učitelky zastává názor, že důležitější je vnitřní motivace. Motivaci také považují za důležitou z hlediska následné školní úspěšnosti. Jsou tak v souladu s autory (Ryan, Deci) kteří konstatují, že vnitřní motivace a kladně

korelují se školní úspěšností žáků. Zmínění autoři rovněž prokázali, že žáci základní školy, kteří se vyznačovali vyšší autonomní motivací pro školní práci, vykazovali vyšší úroveň pojmového učení i lepší zapamatování.

Problematiku trestů a negativních prvků motivace řešila třetí výzkumná podotázka. Kladně hodnotím, že se během pozorování objevilo jen minimum případů, kdy bylo využito prvků negativní motivace. Dle Meškové je rizikem a důsledkem negativní motivace postupná ztráta motivačního účinku. Pod vlivem tlaku mohou být reakce dítěte například agrese, nedisciplinovanost, provokování či odmítnutí. V celkovém počtu vysledovaných motivačních prvků zastávají ty negativní pouze 0,42%. Dle Říčana (2013) by měl být trest až posledním výchovným prostředkem. Zbytečným a nevhodným trestáním můžeme napáchat velké škody. Trest by měl být pro dítě srozumitelný a měl by mít svá pravidla. Stejného názoru je Čapek, (2008) který považuje za nejdůležitější zásady při udělování trestů úměrnost trestu, spravedlnost pro všechny, přesné vymezení pravidel a trest jako cestu k nápravě. S vnitřní motivací jsou propojeny i tresty. Hlavní je být dítěti dobrým vzorem. Měli bychom dětem vytvářet vhodné podmínky k tomu, aby ho to, co dělá těšilo. Aby zažilo úspěch a mělo dostatek prostoru k jeho rozvoji a duševnímu růstu. Pokud budeme dětem poskytovat příležitosti, budeme dítěti vzorem, dbát na smysl činností, dávat dítěti svobodnou volbu, vést je ke spolupráci a poskytovat jim kvalitní zpětnou vazbu, jsme na nejlepší cestě k tomu, aby dítě nemyslelo u činností pouze na to, co za to dostane, nebo jaký trest přijde, když to nesplní a jak se případným nepříjemnostem vyhnout (Říčan, 2013). Během mého pozorování se objevilo minimum negativních prvků motivace. Podobnou zkušenost měla Lucie Müllerová, která se ve své bakalářské práci zabývala vlivem způsobu komunikace pedagogů s dětmi v mateřských školách. Při jejím výzkumu se během pozorování neobjevil žádný trest (Müllerová, 2019). Shodujeme se tak v názoru, že absence trestů v mateřských školách vychází z uvědomování si rizik spojených s užíváním trestů.

Závěr

Diplomová práce se zabývala motivací dětí v mateřské škole. Motivace je velmi důležitým nástrojem, který vede k naplnění daného cíle, spojuje emoce s akcí a tvoří základ pro naše přežití. Práce si kladla za cíl zjistit, jaké motivační prvky a jak často je při své práci učitelé mateřských škol využívají, jak vnímají vnější a vnitřní motivaci a zda se snaží u dětí motivaci udržovat a rozvíjet.

Hlavní výzkumná otázka řešila, jakým způsobem motivují učitelky děti v mateřských školách. Ze získaných dat lze předložit, že učitelé mateřských škol využívají především pozitivní prvky motivačních prvků, zejména slovní pochvalu a povzbuzení. Dalšími častými motivačními prvky jsou pomůcky a potlesk. Negativní prvky jsou v mateřských školách využívány ojediněle, většinou nejsou dětem interpretovány jako trest.

V teoretické části práce jsem se zaměřila na charakteristiku dětí v předškolním věku a definici mateřské školy. Dále jsem popsala vnější a vnitřní motivaci a definovala motivy. Na tuto kapitolu jsem se zaměřila nejvíce, abych vhodně vymezila termín motivace, popsala základní motivační teorie a určila motivační prvky, které lze využívat při práci s dětmi v mateřské škole. Následně jsem jednotlivé motivační prvky podrobněji popsala. Kromě pozitivních prvků motivace jsem se zaměřila také na ty negativní, které by se ale dle mého názoru v mateřské škole využívat neměly. V další části své teoretické části přibližuji čtenáři koncept knihy Respektovat a být respektován, který je založen na rozvoji a udržení vnitřní motivace dětí a byl důležitým podkladem pro mé pozorování, které popisuji v praktické části diplomové práce. Poslední kapitola přibližuje výsledky z výzkumů týkajících se vnější a vnitřní motivace.

Praktickou část diplomové práce jsem zrealizovala formou pozorování a polostrukturovaných rozhovorů, které mi byly nápomocné ke splnění stanoveného cíle.

Hlavní cíl práce jsem si stanovila hned na začátku, je popsán i v úvodu práce. Problematika motivace mě velice zaujala a myslím, že je toto téma velice zajímavé. Během svého pozorování jsem do dané problematiky více pronikala a

stanovila si tak další výzkumné otázky a dílčí cíle. Snažila jsem se po celou dobu držet významové podstaty mé hlavní výzkumné otázky. Během psaní své práce jsem vyhledávala prameny odborné literatury, které jsem poctivě uvedla do seznamu zdrojů, na které jsem odkazovala také v praktické části své práce.

Teoretická část obsahuje mnoho přínosných informací, které jsem využila při svém výzkumu, který se motivace dětí týkal. Diplomová práce by se dala i nadále rozšířit, jelikož je téma motivace velmi obsáhlé. Dalo by se provést dotazníkové šetření z pohledu učitelů mateřských škol, nebo pozorování dětí v mateřských školách, které by bylo zacílené na to, jak se motivace v činnostech a chování dětí odráží a jak na jednotlivé motivační prvky reagují. Myslím, že aplikace různých motivačních prvků na rozdělené skupiny dětí by mohlo přinést zajímavé zjištění.

Diplomová práce může nabídnout zajímavý pohled na vnější a vnitřní motivaci a pomoci učitelům mateřských škol v rozvoji a získání nových poznatků v dané problematice. Děti si zaslouží partnerský a respektující přístup ze strany učitele. Myslím, že je důležité motivaci přikládat vyšší míru důležitosti nejen z hlediska další školní úspěšnosti dětí, ale také za účelem rozvoje vnitřní motivace. Nyní se o to bude ve své práci snažit ještě více.

Seznam použité literatury

AMES, C. A. (1990). Motivation: what teachers need to know? Teachers college record, 91 (3), 409-421.

BAIEROVÁ, Zuzana. \textit{Význam motivace v předškolním vzdělávání} [online]. Ostrava, 2017 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/aki64m/>. Bakalářská práce. Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Alexandra Tomášová.

BERNE, Patricia H. a Louis M. SAVARY. Jak nevychovat dítě s pocitem méněcennosti. Praha: Portál, 1998. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-192-4.

BOGGIANO, A. K., & PITTMAN, T. S. (1992). Achievement and motivation a social-developmental perspective. New York: Cambridge university press.

BURDEN, P. R. (2000). Powerful classroom management strategies motivating students to learn. California: Corwin press.

CRESWELL, J. W.: Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions. Thousand Oaks: Sage Publications, 1998.

ČAPEK, Robert. Odměny a tresty ve školní praxi. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1718-0.

DECI E. L., PELLETIER L. G., RYAN R. M., VALLERAND R. J: Motivation and Educatin: The Self-Determination Perspective [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: http://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/1991_DeciVallerandPelletierR yan_EP.pdf

FILLIOZAT, Isabelle (2015). Zkoušeli jsme všechno! Brno: CPress. ISBN 978-80-264-0637-2

FONTANA, D. (2003). Psychologie ve školní praxi. Praha: Portál.

GAVORA, Peter (2010). Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0

HRABAL, V., MAN, F., PAVELKOVÁ, I.:Psychologické otázky motivace ve škole. Praha. SPN 1984, 1989.

HYHLÍK, F., & NAKONEČNÝ, M. (1997). Malá encyklopedie současné psychologie. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

KALOUS, Jaroslav a Arnošt VESELÝ, ed. Vybrané problémy vzdělávací politiky. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-2461262-3.

KOPŘIVA, P., NOVÁČKOVÁ, J., NEVOLOVÁ, D., KOPŘIVOVÁ, T. Respektovat a být respektován. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008, 286 s. ISBN: 978-80-904030-0-0.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. 3. vyd. Praha: Grada, 1998, 344 s. ISBN: 80-7169-195-X.

LEONT'JEV, Aleksej Nikolajevič. Problémy psychického vývoje. Přeložila Dana

MADSEN, K. (1979). Moderní teorie motivace. Praha: Academia.

MAN František, MAREŠ Jiří, PROKEŠOVÁ Ludmila, Autonomie žáka a rozvoj jeho osobnosti [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=3034>

MARCIANO, Paul L. Cukr a bič nefungují: vybudujte si kulturu zapojení zaměstnanců na principech respektu. Brno: Motiv Press, 2013. ISBN 9788090413399.

MATĚJČEK, Z. Po dobrém, nebo po zlém. 5. vyd. Praha: Portál, 2000, 109 s. ISBN: 80-7178-486-9.

MATĚJČEK, Zdeněk. Po dobrém, nebo po zlém?. Vyd. 7. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0133-5.

MEŠKOVÁ, Marta. Motivace žáků efektivní komunikací: [praktická příručka pro učitele]. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0198-4.

MICHALOVÁ, Zdeňka. Předškolák s problémovým chováním: projevy, prevence a možnosti ovlivnění. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0182-3.

MÜLLEROVÁ, Lucie. \textit{Vliv způsobu komunikace pedagogů na chování dětí v MŠ} [online]. Hradec Králové, 2019 [cit. 2022-06-22]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/ta8jpy/>. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Ing. et Ing. Mgr. Marie Herynková, Ph.D.

NAKONEČNÝ, Milan. Motivace. Praha: Management Press, 1992. ISBN 80-85603-01-2.

LEPPER (1973) Lepper, M. R., Green, D. a Nisbett, R. E. Undermining children's intrinsic interest with extrinsic reward: A test of the "overjustsatisfaction" hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1973.

NOVÁČKOVÁ, Jana. Mýty ve vzdělávání: o škodlivosti některých zaběhnutých představ o učení, škole a výchově a cestách, jak je překonat. 3., aktualiz. vyd. Kroměříž: Spirála, 2006. Výchova a vzdělávání pro 21. století. ISBN 80-901873-8-2.

PÁNA, Lubomír a Miroslav SOMR. Metodologie a metody výzkumu. České Budějovice: Vysoká škola vysokých a regionálních studií, 2007. ISBN 978-80-86708-52-2.

PARDEL, T., BOROŠ, J.: Základy všeobecné psychologie. Bratislava, SPN 1975.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. Pedagogický slovník. 4. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN: 80-7178-772-8.

Rámový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2018. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/>

ŘÍČAN, Pavel. S dětmi chytře a moudře: psychologie výchovy pro rodiče a prarodiče. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0343-8.

SALKIND Neil. J. Encyclopedia of Educational Psychology, SAGE Publications Ltd., 2008, ISBN: 9781412916882

SKUTIL, Martin (2011). Základy pedagogicko – psychologického výzkumu pro studenty učitelství. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7

SŮROVÁ, Eva. Tematická výuka v mateřské škole. In: Správná mateřská školka [online]. © 2012 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z:

<http://ekoskolka.webnode.cz/clanky-nazoryrady-a-tipy/tematicka-vyuka-v-ms/>

ŠVINGALOVÁ, Dana. Základy psychologie: (psychologická propedeutika). 2. upr. vyd. Liberec: Technická univerzita, 1996. Studijní texty pro distanční studium. ISBN 80-7083-205-3.

VÁGNEROVÁ, Marie (2000). Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, Marie (2007). Vývojová psychologie pro obor Speciální pedagogika předškolního věku. Liberec: Technická univerzita v 196Liberci. ISBN 978-80-7372-213-5.

VÁGNEROVÁ, Marie a VALENTOVÁ, Lidmila (1991). Psychický vývoj dítěte a jeho variabilita: Skripta pro posl. ped. fak. Univ. Karlovy. Praha: Karolinum. ISBN 8070663847.

VELKOVÁ Kamila, Psycholožka radí, jak na pozitivní motivaci dětí [online]. [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.flowee.cz/clovek/9527-psycholozka-radi-jak-na-pozitivni-motivaci-deti>

WINFIELD Peter, BISHOP Ray, PORTER Keith, Core management for HR students and practitioners, 2. vyd. Oxford, nakl. Butterworth-Heinemann [2004], ISBN 0-7506-5827-4.

Zákon č. 561/2004. Sb. online]. [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Zrcadlo.blogspot.com. [online]. [cit. 2022-03-03]. Autor: Holden Caulfield, 2008. Dostupné z: <http://zrcadlo.blogspot.cz/2008/06/taylorismus.html>

Seznam obrázků

Obrázek 1 – ERG Teorie.....	19
Obrázek 2 - Maslowova pyramida potřeb	21
Obrázek 3 - Charakteristika výzkumného vzorku.....	38

Seznam tabulek

Tabulka 1- Způsob motivace dětí v mateřských školách	41
Tabulka 2 - Četnost motivačních prvků	44
Tabulka 3 - Rizika vnější motivace.....	46
Tabulka 4 - Udržování a rozvoj vnitřní motivace dětí	48
Tabulka 5 -- Využívání negativních prvků motivace.....	51

Seznam příloh

Příloha A – Předvýzkum	
Příloha B – Záznamové archy z pozorování	

Přílohy

Příloha A - Předvýzkum

Jméno učitelky:	Lenka
Věk:	46 let
Pedagogická praxe:	více než 20 let
Vzdělání:	SOŠPg Litomyšl
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	NE
Samostatné vzdělávání, inspirace:	internet, literatura, dětské časopisy, dětské stránky, školení a semináře
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 06/2020. Téma vzdělávacího bloku: Jaro, léto, podzim, zima – to je celý ROK. 7-třídní MŠ, věkové složení dětí: homogenní třída.
Rozhovor:	Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Ráda dětem dávám názorný příklad. Je dobré, když děti to, o čem si povídáme, vidí. U malých dětí často využívám maňáska. Mám ráda, když si pomůcky děti samy vyrobí. Dále motivuji říkadlem či písničkou. Také využívám okolí kolem nás – například změny v přírodě.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Nejideálnější je, pokud děti činnost dělají samy pro sebe. Například, když mají k dispozici stavebnici a na tomto základě si sami vymyslí námětovou hru.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Potlesk, slovní pochvala, jedničky, smajlíci, sladkost.
Vnímáte nějaká rizika spojená	Myslím, že hrozí, že by děti mohly vyžadovat pochvaly a odměny úplně za vše, což také není

s vnější motivací?	správně.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Forma volné hry – aby děti vymyslely hru pro sebe i pro ostatní.
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	Čtení časopisů a odborné literatury.
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Ano. Odměny využívám často, většinou formou pochval, smajlíků. Někdy využívám i materiální odměny - omalovánka, obrázek, sladkost. Tresty využívám v mnohem nižší míře. Dětem neříkám, že se jedná o trest – například: „Odpočnutí u stolečku s jinou hračkou“
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Baví: pohyb, hudba Nebaví: klidový režim
Jak s tím nadále pracujete?	Motivace k činnostem, zpestření, obměna činnosti.
Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?	Nejvíce a si při vytahování předmětů z krabice – překvapení. Ale myslím, že se dětem líbilo celé dopoledne.
Znáte knihu Respektovat a být respektován?	Ano.
Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?	Uplatňovat ke každému dítěti trochu jiný přístup, podle jeho potřeb. Například, někomu jako pochvala stačí úsměv, někdo vyžaduje víc.
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano – ráno si mohly zvolit libovolné roční období, které budou malovat.
Jakým způsobem poskytujete dětem zpětnou vazbu?	Popovídáme si o tom, co děti zaujalo a zda by si ji chtěly zopakovat.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Přátelská atmosféra při činnostech, spolupráce dětí, splnění stanoveného cíle.

<p>Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?</p>	<p>Motivaci považuji za důležitou z hlediska dalšího vývoje dítěte, neboť může zlepšit jeho následnou školní úspěšnost.</p>
<p>Další poznámky k rozhovoru:</p> <p>Paní učitelka je veselá, k dětem má velmi kladný vztah. Motivaci při činnostech považuje za velmi důležitou.</p>	
<p>Pozorování:</p> <p>Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvilka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost.</p> <p>Atmosféra ve třídě je příjemná, děti reagují na hlas paní učitelky, komunikují s ní. Třída je vkusně vyzdobena.</p> <p>Paní učitelka má výrazný, ale klidný hlas. Během dopoledne pracuje s hlasem, mění barvu. Paní učitelka výrazně gestikuluje a využívá prvky nonverbální komunikace.</p> <p>Postřehy v průběhu pozorování související s motivací:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Paní učitelka má vytvořené obrázky znázorňující jednotlivá roční období. - Paní učitelka vede děti k vzájemné spolupráci a pomoci. - Paní učitelka slovně motivuje děti k činnostem. - Paní učitelka: „Máte to moc hezké.“ - Paní učitelka: „To se Vám moc povedlo.“ - Paní učitelka: „To jste malovaly děti společně? To máte velkou pochvalu a já mám velkou radost.“ - Paní učitelka: „Vidím, že Tomášek namaloval hezké sluníčko“ - Paní učitelka: „Je to moc hezké, je tam všechno, co patří k zimě.“ - Paní učitelka: „Moc Vás chválím, kreslíte tak, jak je to v přírodě.“ - Paní učitelka: „Jé, vy si tady hezky skládáte. Moc Vás chválím.“ - Paní učitelka: „Dneska jsem si pro Vás připravila překvapení. Mám tady kouzelnou krabici, na které je napsané jedno slovo, které se skládá ze tří písmenek. Dokázaly byste poznat, co je tam napsané? – ROK – R, O, K. ROK. - Paní učitelka: Čáry máry podkočáry – rok je plný překvapení. Vytáhnutí předmětu z krabice, přiřazení předmětu k ročnímu období. (Přiřazování předmětů 	

k danému ročnímu období)

- Hra na roční období: Motivační prvek: Běh (jaro – jízda na kole, léto – plavání, podzim – trhání jablíček, zima – „sněží“ – pohyb do dřepu)

- Písnička: Jaro, léto, podzim, zima.

- Barevný diktát: Děti si činnost hodnotí samy podle toho, jak si myslí, že jim to povedlo.

- Paní učitelka: „Jestli nepřestaneš křičet, půjdeš se podívat k malým dětem, jak se umějí hezky chovat.“

- Paní učitelka během činností chválí jednotlivé děti.

Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	25
Povzbuzení:	4
Potlesk:	2
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	2
Materiální odměna:	0
Svobodná volba:	2
Spolupráce, sdružování dětí:	4
Zpětná vazba:	5
Smysluplnost, užitečnost:	3
Trest:	0
Vyhrožování:	0
Příkazy:	0
Neverbální projevy:	2

Zadávání činností:

Ranní hry: „Pojďte se podívat ke stolečku, co jsem si pro Vás nachystala. Jsem moc zvědavá, jak se Vám podaří nakreslit obrázek“

Komunikativní kroužek: „Připravila jsem si pro Vás překvapení“

„Díky Vám máme vyrobené pomůcky“

Pohybová chvilka: „Teď si zahrajeme takovou hru a jsem zvědavá, jak budete šikovní.“

Řízená činnost: „Poprosím Tomáška a Karolínku, aby rozdali papíry dětem. Kdo má u sebe, podepíše se. Podívejte se na ten list, k jakému ročnímu období má

nejblíže? Vezměte si pastelky a budete si jednotlivá čísla kroužkovat barvičkami.

Závěr:

Paní učitelka využívá nejvíce prvky pozitivní motivace. V nejvyšší míře používá kladné slovní hodnocení, pochvaly. Paní učitelka děti k činnostem slovně povzbuzuje, vede děti ke společné spolupráci. Ve třídě paní učitelka navozuje kladné vztahy dětí a uplatňuje partnerský přístup k dětem. Paní učitelka vede děti k dodržování pravidel, dává dětem dostatek prostoru ke komunikaci. Paní učitelka se snaží vést děti k přemýšlení a řešení problémů. Zpětnou vazbu paní učitelka dětem poskytuje slovně, děti se mohou k činnosti vyjádřit, říct svůj názor.

Zásada 3S a 1Z: Paní učitelka dbá na to, aby děti vnímaly smysl činností, vede děti ke spolupráci a snaží se dětem dávat možnost svobodné volby. Zpětnou vazbu poskytuje dětem převážně ihned po skončení dané činnosti.

Příloha B - Záznamové archy z pozorování

Záznamový arch z rozhovoru a pozorování s učitelkou č. 1

Jméno učitelky:	Kateřina
Věk:	32 let
Pedagogická praxe:	12 let
Vzdělání:	SOŠPg Nová Paka, UHK Učitelství pro MŠ – Bc.
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	Neabsolvovala.
Samostatné vzdělávání, inspirace:	literatura, internet, semináře, časopisy
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 06/2020. Téma vzdělávacího bloku: Cizokrajná zvířata, MŠ: 7třídní MŠ, Třída: heterogenní 3-6 let
Rozhovor:	Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Motivaci zařazuji u každé činnosti. Hlavní je pro mě pozitivní motivace. Děti často během dne chválím.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Myslím, že by oba druhy motivace měly být vyvážené. Děti jsou šťastné, když něco zvládnou, měly by být pochváleny za vynaložené úsilí i za výsledek.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Pochvala, potlesk, odměna.
Vnímáte nějaká rizika spojená s vnější motivací?	Ano, vnímám. Například u častého využívání materiálních odměn, děti by mohly začít za vše, co udělají požadovat nějakou materiální odměnu.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Posilování během všech činností. Snažím se, aby děti dělaly činnost, protože samy chtějí, aby zájem vycházel z nich, než aby to dělaly pro „něco“.
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	Vyhledávání článků, odborné literatury.
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Odměny používám často, tresty ne.
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Děti se často nadchnou pro něco nového, rády mají například maňásky. Děti nebaví dlouhé činnosti, u kterých dlouho sedí.
Jak s tím nadále pracujete?	Snažím se činnosti různě měnit a kombinovat,

	aby byly pro děti zajímavé.
Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?	Celé dopoledne bylo pro děti zajímavé. Žádné děti se nenedily. Do činností se aktivně zapojovaly všechny děti.
Znáte knihu Respektovat a být respektován?	Ano.
Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?	Možnost svobodné volby u dětí, která posiluje vnitřní motivaci.
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano – možnost výběru činností.
Jakým způsobem poskytnete dětem zpětnou vazbu?	Převážně slovně, ptám se jich, které hry se jim líbí a které by si chtěly zopakovat.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Aby byly děti šťastné, aby se měly rády a s radostí navštěvovaly MŠ.
Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?	Motivaci považuji za důležitou z hlediska dalšího vývoje dítěte, neboť může zlepšit jeho následnou školní úspěšnost.
Další poznámky k rozhovoru: Paní učitelka je pozitivně naladěná, k dětem milá, vstřícná a kamarádká.	
Pozorování: Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvilka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost.	
Postřehy v průběhu pozorování související s motivací: Paní učitelka: „Aničko, posad se a podívej se, co to tu dneska máme. Dnes si budeme vyrábět masky zvířátek a ty se můžeš vybrat, které zvířátko se Ti nejvíce líbí“ Paní učitelka: „Hezky to dobarvi, ať je veselá a barevná.“ Paní učitelka: „Moc se mi líbí, jak jsi to vybarvila.“ Paní učitelka: „Jsi šikulka, máš to hezky vystřižené.“ Paní učitelka: „Zkus to ještě trochu vylepšit.“ Paní učitelka: „Výborně.“ Paní učitelka: „Já vím, že to zvládneš.“ Paní učitelka: „Vy jste tak šikovní.“ Paní učitelka: „Daníku, Zuzanko, chcete si zahrát, byl jsem v zologické?“ – Děti radostně „Jo“ Paní učitelka: „Zvládnete udělat kroužek trošku větší? Ať se nám do něj vejdou všichni naši kamarádi.“ Paní učitelka: „Pojď to ještě zkusit.“ Paní učitelka: „Teď Vám zahraju něžnou písničku a až skončí, tak si každý z Vás pomalu najde místečko, hezky se zatočí a zastaví se – štronzo.“ Paní učitelka: „Podívejte, děti, co to tady mám? Správně, dřívko, ale podívejte.... Čáry, máry .... A už to není dřívko, ale rtěnka. Co by to ještě mohlo být?“ Paní učitelka: Děti, mně se zdá, že jsem tu něco zaslechla. Co by to asi mohlo být? Odkud to jde? – Maňásek – změna hlasu. Paní učitelka: „Vyskočte a udělejte si křídla a letííííme ... A hop, už jsme v	

Africe“ (pohyb s hudbou)
 Paní učitelka: „Zatleskáme si“
 Paní učitelka: „Príma, zatleskejte mu.“
 Paní učitelka: „Já si vyberu toho, kdo na mě nekřičí. Zkus to taky a třeba si tě pak také vyberu.“
 Paní učitelka: „Chceš to prozradit, nebo chceš ještě chvíli hledat?“
 Paní učitelka: „Výborně Anežko.“
 Paní učitelka: „Tobiášku, chtěl bys jít za dveře?“ (Pravidla hry, ne za trest)
 Paní učitelka: „Dobře.“
 Paní učitelka: „Výborně, šikula.“
 Paní učitelka: „Děti já vidím, že Vás to moc baví, ale myslím, že byste si taky mohli chvíli pohrát, co myslíte?“ Děti: Ano.

Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	22
Povzbuzení:	4
Potlesk:	2
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	3
Materiální odměna:	0
Svobodná volba:	2
Spolupráce, sdružování dětí:	2
Zpětná vazba:	2
Smysluplnost, užitečnost:	1
Trest:	0
Vyhrožování:	0
Příkazy:	0
Neverbální projevy:	2

Zadávání činností:

Ranní hry: Motivace maňáskem. Výroba masky – svobodná volba: výběr různých masek. Masky jsou využity v následující činnosti při cvičení.

Byla jsem v zologické zahradě – pomůcky: obrázky zvířat (Byla jsem v zologické a viděla jsem tam .....)

Komunikativní kroužek: Svolávání písničkou.

Pohybová chvílka: Pohyb spojený s hudbou. Hra lepidlo – děti se pohybují tak rychle, jak hraje paní učitelka klavír, poté paní učitelka zavolá část těla, kterou se děti dotknou koberce.

Řízená činnost: Cesta do Afriky: pomocí pohybů a hudby, děti využívají masky zvířátek, které si ráno vyrobily, motivace maňáskem

Hra na detektiva: Hra na přání dětí.

Závěr:

Ve třídě panuje příjemná atmosféra, paní učitelka má klidný hlas, k dětem je milá a přistupuje k nim s respektem, to samé vyžaduje přirozeně od dětí. Paní učitelka využívá velmi často pochvalné slovní hodnocení dětí, během činností děti povzbuzuje, využívá nonverbální komunikaci a potlesk.

Paní učitelka chválí u dětí vynaložené úsilí i výsledek. Snaží se, aby děti chápaly smysl daných činností. Děti mají z prožitku radost, činnosti dělají s nadšením.

Zásada 3S a 1Z: Činnosti jsou smysluplné. Paní učitelka vede děti ke vzájemné spolupráci, hrám ve skupinách. Děti mají možnost svobodné volby, zpětná vazba je jim poskytována, mají možnost vyjádřit svůj vlastní názor.

Záznamový arch z rozhovoru a pozorování s učitelkou č. 2

Jméno učitelky:	Maryška
Věk:	59 let
Pedagogická praxe:	41 let
Vzdělání:	SOŠPg Nová Paka
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	Neabsolvovala.
Samostatné vzdělávání, inspirace:	internet, semináře, časopisy, učitelské noviny, odborná literatura
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 06/2020. Téma vzdělávacího bloku: Jedeme na výlet!, MŠ: 7třídní MŠ, Třída: heterogenní 3-6 let
Rozhovor: Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.	
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Jako motivaci často využívám nějaký příběh, písničku, básničku, pohyb.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Vnější motivaci vnímám tak, že děti něco vykonávají jen proto, že se to po nich chce, nebo, že za to něco očekávají. Vnitřní motivace je o radosti z prožitku.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Používám pochvaly, potlesk, snažím se děti povzbuzovat. Využívám i odměny.
Vnímáte nějaká rizika spojená s vnější motivací?	Ano, děti by neměly být odměňovány úplně za vše.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Snažím se dětem dávat možnost svobodné volby, mám k nim individuální přístup.
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	Četba knih.
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Odměny využívám. Tresty ne.
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Všechny činnosti se snažím plánovat tak, aby byly pro děti zajímavé. Děti mají rády činnosti, kde je hudba s pohybem. Námětové hry.
Jak s tím nadále pracujete?	Prolínání řízených a spontánních činností.
Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?	Strašidelný hrad, hra na letadla.
Znáte knihu Respektovat a být respektován?	Ano.

Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?	Svobodná volba, respektující přístup k dětem.
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano, snažím se ji dětem dávat často.
Jakým způsobem poskytujete dětem zpětnou vazbu?	Většinou po činnostech, slovně, v kroužku, pochvalou. Pak také, když mají něco, co si mohou odnést domů – např. obrázek.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Aby byly děti ve školce šťastné, měly radost z toho, co ve školce dělají.
Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?	Motivaci považuji za důležitou z hlediska dalšího vývoje dítěte, neboť může zlepšit jeho následnou školní úspěšnost.
Další poznámky k rozhovoru: Paní učitelka je milá, vesele naladěná. Paní učitelka má dlouhou praxi, je milá, vstřícná, energická.	
Pozorování: Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvilka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost.	
Postřehy v průběhu pozorování související s motivací:	
- Paní učitelka: „Možná by bylo hezké, to tady odtrhnout, aby to nebylo tak pravidelné, co myslíš?“	
- Paní učitelka: „Paráda – krásný Zebín.“	
- Paní učitelka: „Výborně.“	
- Paní učitelka: „Moc se Ti to povedlo.“	
- Paní učitelka: „Jsi šikula.“	
- Paní učitelka: „Která myslíš, že by se tam hodila barva, co myslíš?“	
- Paní učitelka: „Výborně, Majdi.“	
- Paní učitelka: „Tadiku, jdeš na to dobře.“	
- Paní učitelka: „Zkus to ještě jednou.“	
- Paní učitelka: „Dobře.“	
- Paní učitelka: „Vyber si papír, který se Ti bude líbit.“	
- Paní učitelka: „Paráda, to budou krásné obrazy.“	
- Paní učitelka: „Všichni se hezky pozdravíme“ – posílání pozdravu po kroužku	
- Paní učitelka: „Krásná práce“	
- Paní učitelka: „Správně“ – Zebín	
Pomůcky: obrázky – „pomocníček“ lupa – obrázky z okolí Jičína – Zebín, Trosky, Valdštejnská lodžie, Prachovské skály, dalekohled, mapy	
Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	15
Povzbuzení:	5
Potlesk:	2
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	5
Materiální odměna:	1 (mapy)
Svobodná volba:	4
Spolupráce, sdružování dětí:	3
Zpětná vazba:	3

Smysluplnost, užitečnost:	1
Trest:	0
Vyhrožování:	0
Příkazy:	0
Neverbální komunikace:	0

Zadávání činností:

Ranní hry: Kreslení + tvoření podle fotografií – místa kolem Jičína. (Zebín, hrad Valdštejn, Trosky, ...) Když jsou děti nerozhodné, paní učitelka jim pomůže říkadlem. Např: Trosky: Když si vyberete trosky, podívejte se, kolik stromů je kolem nich. Představte si, že bychom vyrazili na výlet a všechna tahle místa navštívili. Teď to bohužel nejde, ale až to půjde, určitě vyrazíme.

U svačinky: Klidný přechod z činností, motivace písničkou na klavír – znamená, že se uklízí a že bude svačina. Pod kterým stolečkem bude nejméně drobečků? Tady to vypadá, že jich bude nejméně.

Komunikativní kroužek: Svolávání písničkou. Dobrý den, dobrý den .... Posílání pozdravu po kroužku s pohlazením.

Pohybová chvílka: Pojdte děti, ještě, než vyrazíme na výlet, trošku se protáhneme. Hudba spojená s pohybem.

Řízená činnost: „Jedeme na výlet“ – Vystavené hotové obrázky dětí. My jsme teď děti v krásném městě, které se jmenuje Jičín. A my si dnes budeme povídat o místech, které jsou ještě o kousek dál, než Jičín ..... Krátký příběh, paní učitelka pracuje s hlasem, mění tempo a tón hlasu, využívá nonverbální komunikaci, gestikuluje.

... Myslela jsem, že když nemůžeme jen na výlet, tak si na něj alespoň zahrajeme. Vzpomínáte si na tu básničku, co jsme měli včera? Jak, že byla? Zaťukej si na čelo, aby ti to myslelo. Aby bylo pod Zebínem, ve dne v noci veselo. Tady v tom našem Českém ráji je toho spousta hezkého. A já jsem si s sebou vzala dnes do školky takovou věc, kdyby něco bylo daleko. Ano, dalekohled. Podívejte, tady bude čekat, tady se na něj můžete těšit. Potom mám ještě něco, abych nezabloudila. Ano, potřebuju mít mapu, protože neznám cestu a nerada bych, abychom zabloudili. Takovouhle mapu mám pro Vás všechny. Pak budeme hledat místa, která jsem kolem nás. Každý z Vás si z výletu odnese jednu mapu. Co ještě uvidíme? A vy znáte, jak se ten kopec bude jmenovat. + Další poutavé povídání: Trosky, hrad Kost, písnička k cestování.

- Hra: Kdopak se nám ztratil? (Přikrývání kamaráda dekou, děti hádají, kdo se ztratil)

Závěr:

Paní učitelka má velmi přátelský a respektující přístup k dětem. Děti povzbuzuje během činností, dodává jim sebevědomí. Je velmi pozitivní, vede děti k prosociálnímu chování a spolupráci. Paní učitelka často využívá slovní pochvalu. Objevuje se spousta pozitivních prvků motivace. Paní učitelka využívá mnoho pomůcek, které dělají činnosti pro děti zajímavější.

Zásada 3S a 1Z:

Paní učitelka vede děti ke vzájemné spolupráci, děti mají dostatečný prostor pro svobodnou volbu. Paní učitelka dětem sděluje smysl činností, motivace se prolíná během celého dopoledne. Zpětnou vazbu paní učitelka poskytuje bezprostředně po činnostech, dnes děti mají jako odměnu mapu Jičína – propojené se zpětnou vazbou a smysluplností činnosti.

Záznamový arch z rozhovoru a pozorování s učitelkou č. 3

Jméno učitelky:	Eva
Věk:	58 let
Pedagogická praxe:	40 let
Vzdělání:	SOŠPg Nová Paka
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	neabsolvovala
Samostatné vzdělávání, inspirace:	časopisy, knihy, internet, semináře
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 06/2020. Téma vzdělávacího bloku: Exotická zvířata, MŠ: 7třídní MŠ, Třída: heterogenní 4,5-6 let
Rozhovor: Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.	
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Motivaci využívám téměř při každé činnosti, myslím, že by to bez ní nešlo. Využívám hlavně pohádky, příběhy a básničky.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano. Za vnější motivaci považuji například odměny. Za vnitřní, když to děti dělají proto, že je to baví.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Myslím, že oba druhy motivace jsou pro děti ve školce důležité, ale vnitřní považuji za důležitější.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Pochvala, odměna.
Vnímáte nějaká rizika spojená s vnější motivací?	Ne.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Snažím se, aby činnosti, které děti dělají, měly nějaký smysl a aby je bavily.
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	Hledám v časopisech, na internetu.
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Odměny využívám. Tresty minimálně, ale spíš formou hry u stolečku – např. skládání puzzlí.
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Děti mají obecně rády činnosti, při kterých je pohyb. Nebaví je dlouhé sedavé činnosti.
Jak s tím nadále pracujete?	Snažím se, aby se činnosti různě prolínaly.
Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?	Doufám, že celé dopoledne. Děti byly zaujaté hlavně u hádanek.
Znáte knihu Respektovat a být respektován?	Ano.

Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?	Snažím se poskytovat po činnostech zpětnou vazbu. Někdy je to z časových důvodů obtížné.
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano, měly možnost výběru hry a činností u stolečků.
Jakým způsobem poskytujete dětem zpětnou vazbu?	Převážně slovně, v kroužku.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Aby byly děti ve školce spokojené a také se něco naučily.
Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?	Motivace v předškolním věku dítěte neovlivňuje jeho následnou školní úspěšnost.
Další poznámky k rozhovoru: Paní učitelka je pozitivně naladěná, k dětem milá, vstřícná a kamarádská.	
Pozorování: Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvilka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost. Paní učitelka:	
Postřehy v průběhu pozorování související s motivací:	
<ul style="list-style-type: none"> - Paní učitelka: Holky mají velkou pochvalu – krásně složily puzzle. - Paní učitelka: „Máš to moc hezké.“ - Paní učitelka: „To se ti moc povedlo.“ - Paní učitelka: „Ty jsi šikulka.“ - Paní učitelka: „Ukaž mi ten obrázek – teda, ty jsi pečlivý.“ - Paní učitelka: „Zkusíte, jak jste šikovné? Zvládnete to?“ - Paní učitelka: „Ukažte, jak umíte potichoučku jít do umývárny.“ - Paní učitelka: „Ukážeme si ještě fotky, které nám poslal Krteček a Cipísek z výletu“ - Paní učitelka: Básnička – motivace: mytí rukou - Paní učitelka: Motivace hádankami. - Paní učitelka: „Výborně.“ - Paní učitelka: „Podívám se, zda je to správně“ – Výborně. - Paní učitelka: „Mám z Vás radost, zase jste to děti uhodly.“ - Paní učitelka: „Super!“ - Paní učitelka: „Teda, kdybyste byly děti ve škole, tak byste dostaly 1 za to, že jste chytrí, ale pozor, také možná 5, protože křičíte.“ - Paní učitelka: „Děti, poslouchajte. Já tady musím něco udělat a potřebuji k tomu pomocníky. Poprosím Aničku, aby posbírala kroužky. Ostatní půjdeme ke stolečku a posadíme se.“ - Paní učitelka: „Děťátka ten Cipísek a kdo ještě? Ano Krtek nám poslali ty fotografie. Tak mi jim taky musíme poslat. Každý teď nakreslí sám sebe a já Vám to pak podepíšu a my jim to pošleme.“ - Paní učitelka: „Poprosím Elenku, aby rozdala pastelky.“ - Paní učitelka: „Ostatní už zavřou pusinky a přemýšlí, co všechno máme na sobě“ – části těla - zopakování 	

Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	10
Povzbuzení:	2
Potlesk:	0
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	3
Materiální odměna:	0
Svobodná volba:	1
Spolupráce, sdružování dětí:	0
Zpětná vazba:	2
Smysluplnost, užitečnost:	0
Trest:	0
Vyhrožování:	0
Příkazy:	0
Neverbální komunikace:	0

Zadávání činností:

Ranní hry:

- Podívej se, co jsem si pro vás připravila u stolečku. Rozhlédni se a vyber si, jaký úkol dnes splníš. Grafomotorická cvičení: zebra – pruhy, krokodýl - zuby

Komunikativní kroužek:

- Písnička na svolávání dětí: „Velké kolo uděláme, na nikoho nečekáme. Kdo si s námi nechce hrát, ten není náš kamarád.“

Pohybová chvilka:

- Pojdte děti, před svačinkou si trochu protáhneme svoje tělíčko, jako ta zvířátka v ZOO. Cviky na protažení těla + hra: motivace pohyby a zvuky exotických zvířat

Řízená činnost:

Kdopak nám poslal ty fotky?

- Zvířátka v ZOO – Prohlížení obrázků exotických zvířat (lev, lední medvěd, hyena, zebra, žirafa, dikobraz, nosorožec, gazela, plameňák)

A my jsme dneska našli něco, co bylo pruhované. Co to bylo? Letadlo, ano, co mělo pruhy jako zebra. A tohle letadlo létá po poušti a hledá nemocná zvířátka. Pak zavolá panu doktorovi a ten vyjede s terénním autem, protože do letadla by se nemocné zvířátko nevešlo. Pak doktor k němu přijede a ošetří ho. A když je potřeba, přijede velké auto, které zvířátko odveze do nemocnice. A my jsme si tady taky takovou nemocnici postavili. Jaká tam máme zvířátka? Tak a teď se podívejte, co nám dnes poslali. Teda, podívejte, jak to vymysleli? Do čeho je dali? A jsou všechny ty kruhy stejné? A v čem se liší? Ano, různé barvy a různé velikosti. Který ten kruh je největší? Ano, červený. A proč asi musí být největší? Jsou tam tři hádanky. Tak já se podívám. Járo, ukaž nám na jednu hádanku v červeném kruhu. Tak já čtu. Poslouchejte:

- Silná kůže, samé špeky. Má rád bahno, louže řeky. Je to tuze tlustý hoch, co myslíte? Je to .... + další hádanky

Během řízené činnosti paní učitelka procvičuje barvy, tvary, počáteční písmena.

Závěr:

Ve třídě je příjemná atmosféra, paní učitelka vede děti k vzájemné spolupráci a prosociálnímu chování. Paní učitelka má u dětí přirozenou autoritu, je důsledná. Paní učitelka využívá pochval, odměn, a potlesk. Při činnostech má připravené pomůcky, které upoutají pozornost dětí.

Zásada 3S a 1Z:

Paní učitelka systematicky na této zásadě nepracuje, knihu Respektovat a být respektován zná, vede děti k prosociálnímu chování a ke spolupráci, snaží se jim poskytovat zpětnou vazbu.

Záznamový arch z rozhovoru a pozorování s učitelkou č. 4

Jméno učitelky:	Lenka
Věk:	59 let
Pedagogická praxe:	40 let
Vzdělání:	SOŠPg Nová Paka
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	neabsolvovala
Samostatné vzdělávání, inspirace:	časopisy, odborná literatura, internet
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 06/2020. Téma vzdělávacího bloku: Cipískovo zdraví, MŠ: 7třídní MŠ, Třída: heterogenní 4,5-6 let
Rozhovor: Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.	
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Snažím se, aby se motivace k danému tématu prolínala celým blokem ve všech činnostech. Ráda ji propojuji s hudbou, pohybem a tancem.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Vnější motivaci vnímám tak, že to děti dělají z určitého důvodu – pochvala, odměna. Vnitřní vnímá m tak, že děti mají z toho, co dělají, radost.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Využívám hlavně pochvaly, potlesk a odměny.
Vnímáte nějaká rizika spojená s vnější motivací?	Nevnímám.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Snažím se o to, aby byly činnosti pro děti dostatečně zajímavé a měly z nich radost. Důležitá je pro mě radost z prožitku.
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	V oblasti motivace mě vzdělávání nenapadá.
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Ano. Jako odměny využívám například pochvalu, potlesk, různé nálepky pro děti. Tresty používám v minimální míře, neformuluji to dětem jako trest. Např: Nemůžou si samy vybrat činnosti, vyberu takovou, ve které se potřebují zlepšit. (didaktická hra, grafomotorika)
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Baví: činnosti spojené s pohybem a hudbou Nebaví: dlouhé činnosti u stolečků
Jak s tím nadále pracujete?	Snažím se činnosti různě propojit. Snažím se o prolínání řízených a spontánních činností, zařazovat volnou hru.
Která část dne děti nejvíce	Myslím, že dnes zaujaly děti všechny činnosti.

bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?	Zapojovaly se všechny děti.
Znáte knihu Respektovat a být respektován?	Neznám.
Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?	Nemohu posoudit.
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano – možnost výběru činnosti.
Jakým způsobem poskytujete dětem zpětnou vazbu?	Slovně – v kroužku, při rozhovorech.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Aby se děti ve školce rozvíjely a odnášely si nové poznatky.
Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?	Motivace v předškolním věku dítěte neovlivňuje jeho následnou školní úspěšnost.
Další poznámky k rozhovoru: Paní učitelka je pozitivně naladěná, k dětem milá, vstřícná a kamarádká.	
Pozorování: Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvilka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost.	
Postřehy v průběhu pozorování související s motivací:	
- Paní učitelka: „To máte krásnou nemocnici, ta se Vám povedla!“	
- Paní učitelka: „Výborně!“	
- Paní učitelka: „No vidíte, jak jste šikovní, to Vám musím zatleskat.“	
- Paní učitelka: „Nekřič!“	
- Paní učitelka: „Zatleskáme si, jak jsme to zvládli.“	
- Paní učitelka: „Výborně“	
- Paní učitelka: „Já se otočím, jestli zvládnete hezký kroužek a uděláte mi překvapení a až to bude mít, tak mi řekněte“ – „No výborně, vidíte, jak jsme na tom dobře.“	
- Paní učitelka: „Máte všichni velkou pochvalu za to, jak jste hezky odpovídali a jak jste se všichni hlásili. Nikdo tady na mě nepokřikoval.“	
- Paní učitelka: „Všichni jsme kamarádi a máme se rádi“ – tanec ve dvojicích	
- Paní učitelka: Zpětná vazba po ukončení řízené činnosti.	
- Paní učitelka: „Moc Vás za dnešní dopoledne chválím.“	
Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	6
Povzbuzení:	0
Potlesk:	3
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	2
Materiální odměna:	0
Svobodná volba:	1
Spolupráce, sdružování dětí:	1

Zpětná vazba:	1
Smysluplnost, užitečnost:	1
Trest:	0
Vyhrožování:	0
Příkazy:	1
Neverbální komunikace:	1

Další poznámky k pozorování:

Zadávání činností:

Ranní hry: Ranní hry jsou formou několika činností u stolečků. Děti mají možnost svobodné volby – mohou si vybrat činnost, kterou splní.

- lepení zoubků od úst: dostatečné množství pomůcek
- výroba zubního kartáčku: slovní motivace – Cipíska bolí zoubky
- třídění zdravých a nezdravých potravin: kostičky s obrázky
- na koberci: stavba nemocnice – motivace příběhem o nemocných lidech, o panu doktorovi

Komunikativní kroužek: Do kroužku se paní učitelka s dětmi svolává pomocí písničky: Velké kolo uděláme, na nikoho nečekáme. Kdo si s námi nechce hrát, ten není náš kamarád.

Mytí rukou – motivace básničkou + písničkou s pohybem – nácvik mytí rukou.

Pohybová chvílka: Motivace – hra na sanitku – podle zařazených rychlostí v sanitce se řídí rychlost dětí (pomalu, zpátečka, rychlejší, více rychlejší, nejrychlejší) Pozor, nesmíme nikam narazit, to by se sanitka rozbila a špatně by to dopadlo. + cvičení s písničkou: Hlava, ramena.

Řízená činnost: Pojd'te děti, sedneme si společně do kroužku a ještě si něco povíme. Podívejte se, co tu máme. Každý z Vás si vybere kostičku a společně si potraviny rozdělíme na zdravé a nezdravé. Napadá Vás, jaký je mezi nimi rozdíl? (Třídění zdravých a nezdravých potravin – pomocí kostiček z ranních her.) ... Tak Davídek ukáže dětem, co má. A paprika je zdravá nebo nezdravá? Ano, paprika je zdravá.

Tak děti, pojd'te, podíváme se na Cipíska, jestli mu je lépe. My jsme si teď řekli, jak musíme jíst, abychom byli zdraví. Co ještě děláme proto, abychom byli zdraví? Ano, chodíme ven, třeba na procházky. Ještě předtím, než půjdeme ven, si trochu zatančíme.

Závěr:

Paní učitelka má u dětí přirozenou autoritu, zařazuje spíše klidové činnosti. Nejvíce využívá slovní pochvalu, úsměv, potlesk. Zaměřuje se na to, aby činnosti byly pro děti smysluplné a měly stanovený cíl, se kterým se snaží děti seznamovat. Při práci využívá pomůcky.

Zásada 3S a 1Z:

V dnešním dopoledni se toho ze zásady 3S a 1Z moc neobjevilo, paní učitelka děti vede ke kamarádským vťahům, činnosti byly většinou frontální formou, nevytvářela skupiny dětí.

Zpětnou vazbu dětem paní učitelka poskytuje – převážně slovně.

Záznamový arch z rozhovoru a pozorování - učitelka č. 5

Jméno učitelky:	Lenka 2
Věk:	58 let
Pedagogická praxe:	40 let
Vzdělání:	SOŠPg Nová Paka
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	Neabsolvovala.
Samostatné vzdělávání, inspirace:	literatura, časopisy, internet, školení + vlastní školení 10 let
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 06/2020. Téma vzdělávacího bloku: Jedeme na výlet za zvířátky. 7třídní MŠ, homogenní třída – 3leté děti
Rozhovor: Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.	
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Využívám hodně písničky, různé příběhy – podle daného tématu.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Za vnější motivaci považuji třeba odměny. Děti většinou činnost dělají „pro něco“.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Snažím se, aby děti měly radost z prožitku, aby se rozvíjela jejich osobnost a měli možnost seberealizace.
Vnímáte nějaká rizika spojená s vnější motivací?	Ano, nemělo by se to přehánět s odměnami. Děti by neměly být chváleny úplně za všechno.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Snažím se, aby činnosti měly pro děti smysl, aby jim byly užitečné.
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	literatura, časopisy
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Ano – odměny využívám často. Tresty moc ne – jen pokud je to vyloženě nutné – např. náhradní činnost u stolečku.
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Baví: činnosti kde je spojená hudba s pohybem, tvořivé činnosti. Nebaví: dlouhé činnosti u kterých se sedí
Jak s tím nadále pracujete?	Snažím se činnosti různě měnit a kombinovat, aby byly pro děti zajímavé.
Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?	Zpívání.
Znáte knihu Respektovat a být respektován?	Ano.

Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?	Celý koncept je velice zajímavý. Tento přístup k dětem se mi líbí.
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano, možnost výběru činnosti.
Jakým způsobem poskytujete dětem zpětnou vazbu?	Většinou slovně.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Aby se děti mohly rozvíjet a byly spokojené. Aby byly samostané.
Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?	Myslím, že motivace je důležitá i z hlediska další školní úspěšnosti dítěte.

Pozorování: Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvilka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost.

Postřehy v průběhu pozorování související s motivací:

- Paní učitelka: „Hezky se Vám to povedlo.“
- Paní učitelka: „Chcete si zahrát hru ještě jednou?“
- Paní učitelka: „Adámku, ty jsi šikula – Ty jsi jako vědec a zkoumáš zvířátka lupou.“
- Paní učitelka: „Pojď si taky vyrobit lodičku, uděláme si výstavu.“
- Paní učitelka: „Zatleskáme si.“
- Paní učitelka: „Ty lodičky máte moc hezké.“
- Paní učitelka: „Abychom si mohli dát svačinku, musíme nejprve uklidit hračky – Do všech koutů zajdi, všechny hračky najdi.“
- Motivace se prolíná celou řízenou činností – ve formě příběhu a výletu za zvířátka, paní učitelka hraje na klavír + pouští písničky.

Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	3
Povzbuzení:	1
Potlesk:	1
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	1
Materiální odměna:	0
Svobodná volba:	1
Spolupráce, sdružování dětí:	1
Zpětná vazba:	1
Smysluplnost, užitečnost:	0
Trest:	0
Vyhrožování:	0
Příkazy:	0
Neverbální komunikace:	1

Zadávání činností:

Ranní hry: Děti, rozhlédněte se po stolečkách a vyberte si, co byste si chtěly půjčit. (prohlížení knížek, stavba Dinoparku, stavebnice)

Komunikativní kroužek: Svolávání písničkou, S čím jsme si dnes hráli?

Pohybová chvílka: Protahovací cvičení + hra: „Pan čáp ztratil Čepičku“

Zatleskáme, zahleskáme na .... ruce dáme (hra na tělo) – upoutání pozornosti pro krátká říkadla.

Řízená činnost:

Dnes pojedeme na výlet za zvířátky do ZOO. Kdo si chce se mnou zazpívat, tak si sedne na koberec. Píseň – Když se zamiluje kůň - a teď si na toho koníka zahrajeme – skoky na písničku – Já mám koně. Konícci do stáje – sedneme si.

Když jsme jeli na výlet – na jaké zvířátko byste se chtěly podívat? Kravička – a co má ráda kravička? Trávu – tak si zazpíváme Travička zelená. A teď si zahrajeme na zvířátko, které žije v lese. Víte, jak se jmenuje? – Medvěd - taneček ve dvojicích – Tancovali 2 medvědi. Čáry máry fuk a tam vidím nějakou kočičku – Kočka leze dírou. Sedněte si kočičky – a teď ta kočička chodí v trávě a vidí tam nějakou kytičku – žlutou. Jak se jmenuje? Pampeliška – tak si na ni zahrajeme. Počítání prstíků – zatleskáme si.

Závěr:

Paní učitelka je k dětem milá, usměvavá. Ve třídě jsou malé děti, ráno je prostor pro volnou hru, děti mají možnost vybrat si libovolnou hračku. Paní učitelka vede děti ke společnému úklidu hraček. Činnosti plánuje dle věku dětí. Motivačních prvků se dnes dopoledne moc neobjevilo, převážně používá slovní pochvalu.

Zásada 3S a 1Z:

Během dnešního dopoledne měly děti možnost svobodné volby při výběru činností. Paní učitelka vede děti k vzájemné spolupráci. Činnosti jsou spíše jednoduché, přizpůsobené věkovým zvláštnostem dětí. Motivace během řízené činnosti se dětem líbila.

Záznam z pozorování a rozhovoru s učitelkou č. 6

Jméno učitelky:	Zuzka
Věk:	40 let
Pedagogická praxe:	22 let
Vzdělání:	SOŠPg Nová Paka
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	Neabsolvovala.
Samostatné vzdělávání, inspirace:	internet, vlastní nápady, semináře, časopisy, pohádky
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 06/2020. Téma vzdělávacího bloku: Exotická zvířata. 7třídní MŠ, homogenní třída 5-6leté děti
Rozhovor: Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.	
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Snažím se, aby se prolínala celým tématem. Často volím písničku, pohádku.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Obě jsou pro děti důležité. Vnitřní vychází z prožitku dětí.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Využívám pochvaly, odměny, bonbon, pozitivní přístup.
Vnímáte nějaká rizika spojená s vnější motivací?	Ne.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Snažím se, aby měly děti radost z prožitku – aby byly činnosti různorodé.
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	odborné články
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Ano – odměny často. Tresty – minimálně, podané pozitivně (Pojď mi pomoci. Pojď mi pohlídat) – U stolečku na zklidnění.
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Baví: když mají děti prostor pro vlastní fantazii Nebaví: Nevím o ničem.
Jak s tím nadále pracujete?	Snažím se činnosti dělat tak, aby byly pro děti zajímavé a bavily je.
Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?	Všechny činnosti dnes děti zaujaly a bavily je.
Znáte knihu Respektovat a být respektován?	Ne.
Co pro Vás bylo z této knihy	Nemůžu posoudit.

přínosné?	
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano, možnost výběru činnosti.
Jakým způsobem poskytnete dětem zpětnou vazbu?	Většinou slovně.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Radost z prožitku, spokojenost dětí. Mít pocit, že svou práci dělám dobře.
Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?	Myslím, že motivace je důležitá i z hlediska další školní úspěšnosti dítěte.

Pozorování: Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvilka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost.

Postřehy v průběhu pozorování související s motivací:

- Paní učitelka: „Při příchodu: Přivítání s dětmi: Tohle je cesta do ZOO. Můžete plyšákům postavit ohradu v ZOO.“
- Paní učitelka: „No vidíš, stačí se zamyslet. Máš to moc hezké.“
- Paní učitelka: „Pojďte mi ukázat, jestli umíte skákat jako opice.“
- Paní učitelka: „To se mi líbí, že jsi to namaloval podle sebe.“ Ještě mu vybarvi celou hlavu, protože lev je král zvířat a musí být nejvíc vidět.“
- Paní učitelka: Pojď mně říct, jestli znáš nějaké zvířátko ze ZOO. Prohlédni si celou naši třídu, jaká tady máme zvířátka. Zatím mi to neříkej, jen si to prohlédni. Tak, zavři oči a řekni mi alespoň tři zvířátka, která máme pověšena tady na zdi. Dobře – perfektní. Teď si můžeš vybrat, co si chceš vyrobit.“
- Paní učitelka: „Co potřebujeme k tomu, abychom mohli do ZOO? – Ano, vstupenku, můžete si ji dnes vyrobit.“
- Paní učitelka: „Jakým zvířátkem bys chtěl být, když zavřeš oči? Vezmi si do ruky kamínek a zahřej ho.“
- Docházka: „Kouzelná kniha“ – tunel – přemýšlí, v jaké zvířátko se promění (Kdo proleze kouzelným tunelem, promění se ve zvíře – pantomima, zvuk) - vytleskání zvířete, učení počtu slabik.
- Paní učitelka: „Ona to popletla, ona to ví. Přece jí za to neutrhnu hlavu.“
- Paní učitelka: „Pojď mně hlídat, pojď sem ke mně.“
- Paní učitelka: „Vytleskej opice“ - Ne znova – Dobře.
- Paní učitelka: „Super. Jsem ráda, že si to pamatujete.“
- Paní učitelka: „Dobře“
- Paní učitelka: „To nebude bonbóneček.“
- Paní učitelka: „Mám tady obrázky zvířátek a kdo uhodne, bude si moct vzít bonbon, než půjdeme na focení.“
- Paní učitelka: Písnička na svolávání do kroužku – Velké kolo uděláme, protože se rádi máme ....
- Paní učitelka: „Dobře.“
- Paní učitelka: „Dobře, máš to správně.“

- Paní učitelka: „Super.“	
Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	15
Povzbuzení:	3
Potlesk:	1
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	3
Materiální odměna:	2
Svobodná volba:	1
Spolupráce, sdružování dětí:	1
Zpětná vazba:	0
Smysluplnost, užitečnost:	1
Trest:	0
Vyhrožování:	0
Příkazy:	1
Neverbální komunikace:	0
<p>Zadávání činností:</p> <p>Ranní hry: Nachystané u stolečků: malba barvami, puzzle – omalovánka lvíček – vymýšlení jména, hudba o zvířátkách, NH: stavba ZOO, spontánní pohybová aktivita: přes celou třídu: cesta do ZOO (skoky, otočky)</p> <p>Komunikativní kroužek: Had leze z díry + cesta do umývárny</p> <p>Řízená činnost: Hledáme zvířátka po třídě – vytleskáváme. Spojené s pohybem – překážková dráha. Určování 1. hlásky zvířete.</p> <p>Závěr:</p> <p>Paní učitelka má velmi pozitivní přístup. Celý dopolední program se prolíná motivací. Paní učitelka děti chválí, podněcuje k činnostem. Má s dětmi kamarádský vztah. V případě, že využívá negativní prvky motivace – podává je dětem pozitivně a nemluví o nich, jako o trestu. Ve třídě je přátelská atmosféra. Paní učitelka často využívá pro děti materiální odměny.</p> <p>Zásada 3S a 1Z:</p> <p>Paní učitelka knihu Respektovat a být respektovat nezná, ale snaží se, aby činnosti byly různorodé a smysluplné. Děti přirozeně vede ke spolupráci, chystá činnosti do skupin. Svobodnou volbu dětem poskytuje – dává dětem na výběr z několika činností při ranních hrách. Zpětné vazby se dětem dostává od paní učitelky pravidelně, ale ne po každé činnosti.</p>	

Záznam z pozorování a rozhovoru – učitelka č. 7

Jméno učitelky:	Veronika
Věk:	34
Pedagogická praxe:	6 let
Vzdělání:	SOŠPg Nová Paka
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	Neabsolvovala.
Samostatné vzdělávání, inspirace:	internet, literatura, pinterest, časopisy
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 06/2020. Téma vzdělávacího bloku: Místo, kde žiju. MŠ: 7třídní MŠ, Třída: homogenní 4 – 4,5 let
Rozhovor: Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.	
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Podle tématu, snažím se jí zařazovat téměř do všech činností.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano. Vnější jsou třeba pochvaly a odměny. Vnitřní, když dítě dělá činnost samo, protože chce.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Oba druhy motivace jsou důležité. Rozdíl je, z jakého důvodu dítě činnost vykonává.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Slovní pochvala, odměna, motivace vyrábění „pro maminku“.
Vnímáte nějaká rizika spojená s vnější motivací?	Nevnímám.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Snažím se, aby děti měly možnost svobodné volby. Aby je činnosti bavily a byly pro ně zajímavé.
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	Internet.
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Ano – odměny používám: například, děti si mohou za odměnu vybrat hračku, se kterou si chtějí hrát. Tresty v minimální míře, například sezení u stolečku s klidovou činností, ale nenazývám to trestem.
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Baví: námětové a pohybové hry. Nebaví: činnosti u stolečků
Jak s tím nadále pracujete?	Snažím se činnosti přizpůsobit zájmu dětí.
Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?	Ranní tvoření.
Znáte knihu Respektovat a	Ano.

být respektován?	
Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?	Poskytování svobodné volby.
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano – možnost výběru barev a volnost při ranním tvoření – Zebín.
Jakým způsobem poskytujete dětem zpětnou vazbu?	Převážně slovně, v kroužku s dětmi.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Aby byly děti spokojené, abych splnila stanovené cíle.
Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?	Motivaci považuji za důležitou z hlediska dalšího vývoje dítěte, neboť může zlepšit jeho následnou školní úspěšnost.
Další poznámky k rozhovoru: Paní učitelka je milá, usměvavá.	
Pozorování: Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvilka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost.	
Postřehy v průběhu pozorování související s motivací:	
<ul style="list-style-type: none"> - při ranních hrách: motivace obrázky - při řízené činnosti: motivace písničkou spojenou s pohybem - Paní učitelka: „Máš to moc hezké, chválím Tě.“ - Paní učitelka: „Tak kampak, děti jedete?“ Moc se mi líbí, že jedete do lesa. - Paní učitelka: „Pojď se podívat. Co, že to máme na tom kopci Zebín? Pořádně si to prohlédni.“ - Paní učitelka: „Už jste dojeli do lesa? A vy jste se proměnily ve zvířátka, nebo co je to za zvuky?“ - Paní učitelka: „Nikolko, paráda.“ - Paní učitelka: „Pojď si na chvíli odpočinout ke stolečku.“ - Paní učitelka: „Tys tam udělal zase něco špatně Honzi.“ - Paní učitelka: „Uklid', teď jedou děti na výlet, tak jim tady nebudeme překážet.“ - Paní učitelka: „Emičko, nejsi bezzubka.“ (reakce na křik) - Paní učitelka: „Ty jsi šikulka.“ - Paní učitelka: „Kristýnko, uklid' to a pak přijď sem – vyrobíš si taky kopec.“ - Paní učitelka: „Máš to moc hezké.“ - Paní učitelka: „Super, holky.“ - Paní učitelka: „Paráda, to bych nečekala, že z toho uděláš bránu.“ - Paní učitelka: „Výborně, holky jsou 3.“ 	
Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	7
Povzbuzení:	0
Potlesk:	0
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	2
Materiální odměna:	0
Svobodná volba:	1
Spolupráce, sdružování dětí:	1

Zpětná vazba:	0
Smysluplnost, užitečnost:	0
Trest:	1
Vyhrožování:	0
Příkazy:	0
Neverbální komunikace:	0

Zadávání činností:

Ranní hry:

- Zebín – vytrhávání z papíru, dokreslení kapličky – obázek, barvami – úchop štětce dokreslení nebe, v případě, že si dítě neví rady, uč. motivuje opět k činnosti, případně dopomáhá.

- Vezmi si tužku a pojd' namalovat kopec.

- Vezmi si kopec a pojd' si ho nalepit na čtvrtku.

- Modelování: stavba jičínské brány z dřevěných kostek dle předlohy

- NH: „Na výlet“ – cesta autobusem po okolí Jičina

Pohybová chvílka: A můžeme pochodovat. Budeme zvedat kolena jako vojáci pana Valdštejna, který žil na tom našem zámku. Ale oni nevezali každého, jen toho, kdo uměl hezky pochodovat. Tak mi ukažte, jak to umíte.

Během svačiny: Když je většina dětí po jídle, odchází do umývárny a poté hrají na koberci ve skupině tichou poštu.

chvílka:

Řízená činnost: Motivace hudbou: „Děti, dnes pojedeme na výlet“ – pohyb, opakování slov – vytleskávání slabik, HV: Písnička a zpěv: Pích vosu do nosu

- Skupinky při hře: „Vojáci, utvořte skupinky po třech.“ – Kdo jsou tři, tak si sedněte. Děti postupně ztrácí pozornost.

Závěr:

Ve třídě panuje příjemná atmosféra, paní učitelka má klidný hlas, k dětem je milá a přistupuje k nim s respektem, to samé vyžaduje přirozeně od dětí. Paní učitelka využívá velmi často pochvalné slovní hodnocení dětí, během činností děti povzbuzuje, využívá nonverbální komunikaci a potlesk.

Paní učitelka chválí u dětí vynaložené úsilí i výsledek. Snaží se, aby děti chápaly smysl daných činností. Děti mají z prožitku radost, činnosti dělají s nadšením.

Zásada 3S a 1Z: Činnosti jsou smysluplné. Paní učitelka vede děti ke vzájemné spolupráci, hram ve skupinách. Děti mají možnost svobodné volby, zpětná vazba je jim poskytována, mají možnost vyjádřit svůj vlastní názor.

Záznamový arch z pozorování a rozhovoru s učitelkou č. 8

Jméno učitelky:	Lenka 3
Věk:	61 let
Pedagogická praxe:	více než 32 let
Vzdělání:	SOŠPg Praha
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	Ne
Samostatné vzdělávání, inspirace:	dětské časopisy, dětské knížky, semináře, webové stránky, webináře
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 03/2022. Téma vzdělávacího bloku: Březen – s knihou za kamna vlezem. 2třídní MŠ, věkové složení třídy: heterogenní třída, věk dětí 2-5 let
Rozhovor: Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.	
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Motivaci považuji při práci s dětmi za velice důležitou. Vzhledem k věkovému rozpětí se snažím motivovat hlavně menší děti pomůckami – zvířátka, obrázky, maňásek. Motivace dětem slouží pro lepší pochopení toho, co po nich chci. Motivaci se snažím zaměřit hlavně na přírodu a na to, co děti mohou vidět kolem sebe a v reálném životě.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano. Když se jedná o vnější motivaci – děti to dělají pro něco. Když o vnitřní, tak proto, že samy chtějí.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Hlavní je zaměřit se na prožitek u dětí, vnitřní motivaci považuji za důležitou, měla by se u dětí posilovat.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Děti mají pochvalu rády, snažím se je chválit celkem často. Děti moc neodměňuji. Jako pochvalu využívám, úsměv, slova, potlesk.
Vnímáte nějaká rizika spojená s vnější motivací?	Ano, například za činnosti neodměňuji bonbony. Myslím, že to není správné.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Vnitřní – hlavní je prožitek. Snažím se, aby měly děti radost z toho, co vytvořily.
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	Literatura, internet.
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Ne.
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Pokud se delší činnosti neprolínají s pohybem. Pokud děti dlouho sedí, začnou se nudit.
Jak s tím nadále pracujete?	Snažím se do řízených činností zařazovat

	pohyb a o prolínání řízených a spontánních činností.
Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?	Knihovna – hra, výběr knihy. Hledání volného místa prohlížení knihy. Činnost – z jejich strany. Děti měly možnost se samy rozhodnout, jakou knihu si zvolí, kam si s knihou sednou.
Znáte knihu Respektovat a být respektován?	Ano znám.
Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?	Nečetla jsem.
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano.
Jakým způsobem poskytnete dětem zpětnou vazbu?	Když něco vyrábíme, tak si po do dokončení s dětmi společně prohlédneme a zhodnotíme.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Hlavní je, aby si děti činnosti užily a aby je to bavilo. Děni ve třídě podřizují aktuálnímu rozpoložení dětí.
Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?	Motivaci považuji za důležitou z hlediska dalšího vývoje dítěte, neboť může zlepšit jeho následnou školní úspěšnost.
Další poznámky k rozhovoru: Paní učitelka je veselá, k dětem má velmi kladný vztah. Motivaci při činnostech považuje za velmi důležitou. Snaží se o to, aby byly pro děti činností zajímavé a v případě, že by děti činnost nezvládaly nebo je příliš nezaujala, flexibilně činnost pozmění.	
Pozorování: Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvilka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost. Ve třídě panuje příjemná atmosféra, hlas paní učitelky je klidný, děti na něj přirozeně reagují. Třída je decentně a vkusně vyzdobena. Paní učitelka během činností mění tón a barvu hlasu, využívá gestikulaci a nonverbální komunikaci.	
Postřehy v průběhu pozorování související s motivací: - Paní učitelka má připravenou knížku s pohádkou, na stolečku má přichystané pomůcky na výrobu knížek - Paní učitelka: „Výborně, to se Ti moc povedlo“ - Paní učitelka: „Máš to moc krásné, teď už máš svou vlastní knížku.“ - Paní učitelka pro zklidnění dětí využívá šeptání, děti se ztiší - Paní učitelka: Jaký by sis přál den? (sluníčkový, duhový, cvičební, bazénový den“ – Výborně! Správně! Paní učitelka: „Když si po sobě neuklidíš hračky, příště ti žádné nepůjčím.“ - To jsou krásné dny! - Při cvičení: Paní učitelka postupně probouzí celé tělíčko (hlava – prsty ťukají, jako když padají kroupy) – Výborně! Připravte si dva prsty jako zobáček a probudíme si ucho. Probouzení kamaráda – ve dvojicích – záda - Prima, zatleskáme si!	

- Hlava, ramena: Teda, to je prima, to vám krásně šlo.
- Relaxace: Motivace: „Petruška si přála mít bazénový den, tak si představte, že se koupete v moři, voda krásně šplouchá“ + Aktivace: „Maminka zavolá: Děti, pojdte ke břehu, bude svačina“ – Stírání vody z rukou (procvičení částí těla)
- Před odchodem na svačinu: Básnička + motivace pohybem
- Paní učitelka: „Knižka je takový náš kamarád, musíme se o ni hezky starat. Nemačkat ji, nemůžeme do ní kreslit, nebo malé děti do ní nebudou čmárat, budeme opatrně otáčet listy, aby se nám nezmačkala. Nebudeme jí dávat do žádné špíny. Knižku si prohlížíme s čistýma rukama, vždycky se na ruce podíváme, jestli je máme čisté. Protože knižku musí vždycky někdo napsat a někdo do ní namalovat obrázky, dá jim to opravdu hodně práce, proto se o ni musíme hezky starat. A mě by zajímalo, jakou knižku byste si přáli mít doma, o čem by ta knižka měla být?“ (Barva hlasu, intonace)
- Např: O Koččice – „Připravte si tlapky“ – myšička
- Kam si půjdeme půjčit knížky? Uděláme si takovou malou knihovnu. Zahrajeme si hru, jak si půjdeme půjčit knižku do knihovny.

Paní učitelka děti hodnotí během a po činnostech. Spolupráci zařazuje spíše u starších dětí, menší se děti přirozeně věnují spíše individuální či paralelní hře. Při činnostech paní učitelka nevyužívá příkazy, slovně se snaží děti k činnostem namotivovat, během činností s dětmi povídá.

Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	10
Povzbuzení:	4
Potlesk:	2
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	2
Materiální odměna:	0
Svobodná volba:	1
Spolupráce, sdružování dětí:	1
Zpětná vazba:	3
Smysluplnost, užitečnost:	1
Trest:	0
Vyhrožování:	1
Příkazy:	0
Neverbální komunikace:	2

Zadávání činností:

Ranní hry: „Celý týden si společně povídáme o knížkách, a tak si dnes zkusíme jednu takovou knižku vyrobit. Znáte pohádku: „Hrnečku vař?“ Nejprve si jí spolu připomeneme. Tato činnost se týká starších dětí (4-5let), mladší děti si vyrábí jednodušší knižku: „Co se učím?“ – Uvnitř knihy jsou jednoduchá uvolňovací a grafomotorická cvičení. Motivace: Výroba vlastní knižky

Komunikativní kroužek: „Pojďte děti, půjdeme společně do kroužku, hezky se pozdravíme a něco si povíme“, Básnička na přivítanou: „Dobrý den, dobrý den, ať je krásný celý den. Dobrý den, dobrý den, dneska zlobit nebudem. Dobrý den, dobrý den, rádi tady pobudem. Dobrý den, dobrý den, dneska si to užijem“ + tleskání

Pohybová chvilka: „Pojďte děti, probudíme tělíčko a maličko se protáhneme“

Řízená činnost: Celý týden si povídáme o knížkách, ale nejprve si zahrajeme hru,

při které se ukáže, jakou kdo má paměť. Připravené knihy: kuchařka, atlas hub, o jablíčku, o medvědovi, o tučňácích, omalovánky, časopis - hádanky, na postřeh a na paměť – poznávání knih, změna polohy: Projdeme se v kroužku „Návštěva knihovny“ + polštářky, vracení podle barev
Paní učitelka motivuje děti dostatkem pomůcek a prolíná řízenou činnost pohybem. Děti mají možnost svobodné volby.

Závěr:

Paní učitelka využívá hlavně pozitivní motivace. Kladné slovní hodnocení, pochvaly. Na děti se usmívá.

Paní učitelka činnosti vysvětluje po jednotlivých krocích, aby děti rozuměly cíli a smyslu dané činnosti. Paní učitelka vede děti ke spolupráci, rozvíjí kamarádské vztahy dětí. Poskytuje zpětnou vazbu po činnostech.

Zásada 3S a 1Z: Paní učitelka dbá na to, aby činnosti měly pro děti smysl a aby věděly, proč danou činnost dělají. Vede děti ke spolupráci. Pokud to jde, dává dětem svobodnou volbu, ale trvá si na tom, aby děti danou činnost splnily. Zpětnou vazbu paní učitelka poskytuje bezprostředně po činnostech.

Záznamový arch z pozorování a rozhovoru s učitelkou č. 9

Jméno učitelky:	Dana J.
Věk:	61 let
Pedagogická praxe:	více než 32 let
Vzdělání:	SOŠPg Nová Paka
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	ne
Samostatné vzdělávání, inspirace:	školka – kolegyně, pořad v televizi, vyrábění, internet, webináře, semináře
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 03/2022 Téma vzdělávacího bloku: Jarní květiny, 2-třídní MŠ, věkové složení dětí: heterogenní třída, 2-5 let
Rozhovor: Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.	
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Hlavní je pochvala. Naslouchat dětem, vyhovět jejich přání. Poděkovat dětem. Povzbuzovat děti. Nesrážet osobnost dítěte.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Vnější motivaci vnímám tak, že děti dělají danou věc za „něco“ a vnitřní tak, že je baví a dělat ji chtějí. Za důležité považuji propojení obou motivací. Aby děti měly radost a prožitek.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Pochvala, potlesk, pomůcky, maňásek, básnička
Vnímáte nějaká rizika spojená s vnější motivací?	Ne. Děti chválím ráda i ony pak lépe pracují a mají z pochvaly radost.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Dát dětem možnost výběru, snažím se vést děti ke spolupráci – spojení mladší + starší, snažím se do činností vnášet užitečnost – pokud si děti něco vyrobí, aby s tím mohly pracovat dál, např. zasévání – využití jako dekorace, děti o to budou pečovat a starat se o to
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	Vyhledáváním na internetu.
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Odměna – ano využívám daleko více – pochvala, potlesk. Trest pouze v případě, pokud je to nevyhnutelné. Např. malování u stolečku – dostane jinou činnost
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Všechny děti byly zaujaté, když mají pomůcky a jsou vhodně motivované, poté si samy vytvoří hru. Někdy děti nebaví – u delších činností
Jak s tím nadále pracujete?	Dám jim další činnost, motivace další činností, přejdu k něčemu jinému.
Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce	Ráno – malování louky. Samostatně pokračovaly v činnosti s květinami. Návštěva

zaujaty?	včeličky.
Znáte knihu Respektovat a být respektován?	Ne
Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?	Nečetla jsem
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano
Jakým způsobem poskytujete dětem zpětnou vazbu?	Slovní zhodnocení, zopakování činností. To děláme v rámci tématu každý den.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Aby děti byly ve školce spokojené a chodily do ní rády. Aby získaly nové vědomosti a dovednosti.
Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?	Motivaci považuji za důležitou z hlediska dalšího vývoje dítěte, neboť může zlepšit jeho následnou školní úspěšnost.
Další poznámky k rozhovoru:	
Paní učitelka je veselá, k dětem má velmi kladný vztah. Motivaci při činnostech považuje za velmi důležitou. Paní učitelka při své práci udržuje a snaží se rozvíjet vnitřní motivaci dětí i přesto, že knihu Respektovat a být respektován nezná.	
Pozorování:	
Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvilka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost. Ve třídě je příjemné klima a atmosféra. Paní učitelka se vždy přivítá s jednotlivým dítětem, seznámí ho s tím, co je dnes ve třídě nachystané. Paní učitelka má milý, přesto výrazný hlas, na který děti přirozeně reagují. Třída je vkusně vyzdobena, také obrázky od dětí. Paní učitelka během dopoledne pracuje s hlasem, mění tón a barvu, gestikuluje. Děti si společně posílají pozdrav.	
Postřehy v průběhu pozorování související s motivací:	
- Paní učitelka: „Výborně, to se Ti moc povedlo“	
- Paní učitelka: „Tak holky, už Vám rozkvetla ta louka? Teda to je krása!“ (v rámci ranních her, nachystané obrázky, připravené pastelky a květiny, malování rozkvetlé louky pastelkami)	
- Paní učitelka: „Teda, to je nádhera. Jé, vy tam máte i žížaly? Ty kytičky se Vám opravdu moc povedly.“	
- Paní učitelka: „Kdepak mám to sluníčko? Zvládneš ho hezky namalovat?“	
- Paní učitelka: „Supr“	
- Paní učitelka: „Paráda“	
- Paní učitelka: „Včera jsme stříhali nůžkami – Ukažte mi na prstíčkách, jak jsme to dělali. A my jsme si vystříhli tohle krásné sluníčko. Ten, kdo to včera nestihl, vystříhne si ho dnes. Ukažte mi, jak se tohle sluníčko usmívá.“ (Jednotlivá pochvala pro děti za sluníčka)	
- Paní učitelka: A my si teď zahrajeme na toho brouka, který leze po louce“ – motivace básničkou + relaxace	

- Koho můžu pochválit?
- Paní učitelka: „Výborně.“ (3x)
- Paní učitelka: „Výborně, konvalinka.“
- Paní učitelka: „Sedmikráska, výborně“
- Paní učitelka: „Já teď udělám kouzlo. Rozříznu jablíčko a uvidíme, jestli v něm něco bude. Podívejte, tady je ještě schované semínko. To když se zasadí, tak z něj může vyrůst jablůňka, na které pak vyrostou takováhle jablíčka. Řekněte mi, co je potřeba. A teď přijde to překvapení .... Já dojdou pro moji kamarádku včeličku:
- Ahoj děti, já jsem včelička. Ahojoj. Já jsem včelička a přiletěla jsem se na Vás podívat. Prý už čekáte jaro. Je to pravda? Už na vás svítí sluníčko? Nemračí se na Vás mráček? Představte si, co se mi stalo. Já jsem měla svůj úlek. S ostatními včeličkami jsme si koupili nové kabátky, jenže se nám to popletlo. Pomohly byste mi dát moje kamarádky včeličky na správné kytičky? Řeknete mi, jaké to jsou barvičky? Jáká je tohle? Kytičky dáme takhle na louku. A já poprosím třeba Adélku, aby si vzala s sebou Kubíčka. Já Vám dám barvičku. Najděte včeličku, která má stejnou barvičku, jako máte v ruce. Vezměte jednu včeličku a doneste ji na kytičku, která patří včeličce.
- Paní učitelka: Včelička: „Už letíím. Jéé, vy jste šikovné děti. Vy jste krásně roztřídily včeličky na správné kytičky. Já bych Vám ještě chtěla vyprávět jeden příběh, chcete ho slyšet?“
- Paní učitelka: Tak copak jsme to dnes všechno dělali? O co nás ta včelička prosila?
- Paní učitelka: „Podívejte se, jakou krásnou louku holčičky namalovaly.“ Co tam ještě může být?
- Paní učitelka: „No výborně.“
- Máte velkou pochvalu, musím vás moc pochválit, protože jste byli moc šikovní.

Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	30
Povzbuzení:	5
Potlesk:	2
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	5
Materiální odměna:	0
Svobodná volba:	3
Spolupráce, sdružování dětí:	3
Zpětná vazba:	3
Smysluplnost, užitečnost:	2
Trest:	0
Vyhrožování:	0
Příkazy:	0
Neverbální komunikace:	1

Zadávání činností:

Ranní hry: Po přivítání s příchozím dítětem: „Pojď se podívat na tahle usměvavá sluníčka. Pojď, zkusíš si taky jedno namalovat? Podívej se, jaký má úsměv, co ještě sluníčku namaluješ?“

„Tak my jsme si včera vyrobili to sluníčko, pojď se podívat, jak kamarád krásně maluje. Prohlédni si, jak to namalovaly ostatní děti. To je, vid' nádhera.“

Pohybová chvilka:

„My si teď půjdeme zkusit, jak se na nás to sluníčko hezky usmívá. A když se

sluníčko usmívá, tak se usmívá celý svět. Podívejte, jaké tady mám krásné kytičky. Kdo si vybere zelenou? (modrou, oranžovou, žlutou, hnědou, ...) Komu se líbí růžová? A teď se ty kytičky rozeběhly po louce a našly si svoje místo. (Děti se rozeběhly a našly si svoje místo) – Kytička nám musí nejdříve vyrůst na té louce. A teď jak svítí to naše krásné sluníčko, tak ta kytička nám krásně vyroste. Jsme na bobek a rosteme a rosteme a už se nám zvedají lístečky a už jsme až nahoře, u toho naše sluníčko, zkuste ho prstíky pošimrat. Zkusíme to ještě jednou. Tahle kytička roste pomaloučku, roste a roste až zamává na to sluníčko, zamávejte mu.

Komunikativní kroužek:

„Pojďte sem ke mně, uděláme kroužek. Posadíme se. A já vám povím, co bude po svačince. Dneska tady na Vás čeká jedno velké překvapení. Budeme mít návštěvu a něco nám tady vyroste. Vzali jste si dneska s sebou ruce? Ukažte mi je, zatřepete s nimi. Spočíváme si, jestli jste si dnes vzali všechny prsty. Jeden, dva, tři, čtyři, pět. Máte všichni dvě ruce? Máte s sebou i hlavu? Ale my budeme potřebovat i ramínka. Máte s sebou ramínka? U svačinky budeme potřebovat i břicho, ukažte mi, kde ho máte. Máte s sebou i nohy? Tak na ně vyskočte. To je paráda. A protože jsme byli dnes na louce a zamazali jsme si ručičky, musíme si je před svačinou omýt. Kdo je bude mít omyté, může se seřadit a půjdeme na svačinu.

Řízená činnost:

Pojďte děti, půjdeme společně do kroužku a ještě si vyzkoušíme, jestli máme ouška. Sedneme se si do tureckého sedu.

O čem jsme si včera povídali? To jsem Vás chválila, protože jste kytičky krásně poznaly. Copak je tohle za kytičku? Prohlížení obrázků.

Pomůcky: obrázky květin, semínka, rostlinka s kořínky, paprika, jablíčko

Př: Třeba taková paprika, podívejte se. Když jsem ji rozřízla, tak na mě vykoukly tyhle semínka. Když dáte semínko do hlíny, tak z něj vyroste takováhle krásná červená paprika.

Všechny děti postupně dostanou barevnou kartičku, podle které hledají stejně barevnou včeličku a dají jí na správnou kytičku. Paní učitelka vede děti ke spolupráci, vybírá do dvojic mladší a starší děti, které případně pomohou mladším dětem vybrat správnou kartičku.

Zasazování semínek – každý dostane kelímek s hlínou, děti si do kelímku dají semínka, zakryjí je hlínou a zalijí.

Kytičky – vůně.

Zhodnocení ranních her a činností.

Závěr:

Paní učitelka si dětmi společně prohlídí vyrobená sluníčka dětí – paní učitelka využívá úsměv a slovní pochvalu. Paní učitelka pohybovou chvilku slovně motivuje. Motivace je v duchu tématu, o kterém si děti tento týden povídají.

Dnešní rozcvička probíhá s pomůckami – s kytičkami, která paní učitelka společně s dětmi vyrobila (+ smysluplnost, užitečnost, svobodná volba ve výběru barvy)

Zásada 3S a 1Z:

Paní učitelka vede děti ke spolupráci, práci ve skupinách. Dostatečně poskytuje dětem zpětnou vazbu. Činnosti jsou smysluplné a děti mají možnost svobodné volby.

Záznamový arch z pozorování a rozhovoru s učitelkou č. 10

Jméno učitelky:	Zdena
Věk:	61 let
Pedagogická praxe:	více než 32 let
Vzdělání:	SOŠPg Nová Paka
Školení či kurz cílený na motivaci dětí:	neabsolvovala
Samostatné vzdělávání, inspirace:	odborná literatura, internet – pinterest, Kafometik, webináře
Informace o pozorování:	Pozorování proběhlo 03/2022. Téma vzdělávacího bloku: Jarní probuzení, 2třídinní MŠ, homogenní třída: 5-6 let
Rozhovor: Otázky ohledně motivace probíhají před zahájením pozorování. Na otázky ohledně činností v daný den odpovídá paní učitelka po ukončení pozorování.	
Otázka:	Odpověď:
Jak pracujete s motivací dětí ve třídě?	Snažím se o to, aby činnosti probíhaly formou prožitku, aby děti využily vlastní zkušenost, na tom pak stavíme další činnosti. Využívání jednoho prvku při více činnostech a z toho vyplyne výsledek pro další práci.
Víte, jaký je rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Ano.
Jak vnímáte rozdíl mezi vnější a vnitřní motivací?	Za důležitější považuji vnitřní motivaci, protože to, co si děti prožijí, si lépe zapamatují a dokážou si to vybavit. Nejlepší je, když děti dělají činnosti z vlastní vůle.
Jakým způsobem pracujete s vnější motivací?	Slovní pochvala, potlesk, odměny.
Vnímáte rizika spojená s vnější motivací?	Ano, vnímám. Myslím, že nadbytek pochval a odměn může u dětí způsobit to, že se poté bojí udělat chybu. Jsou zvyklé, že jsou vždy pochváleny.
Jakým způsobem pracujete s vnitřní motivací?	Snažím se, aby činnosti byly smysluplné, aby děti měly možnost volby – například při ranních hrách či při skupinových činnostech a ve dvojicích. Mohou si zvolit, s kým budou pracovat a jak budou pracovat.
Jak se vzděláváte v oblasti motivace předškolních dětí?	Čtení časopisů a odborné literatury.
Pracujete konkrétně s formou: odměna x trest? Jak?	Když prožijeme s dětmi hezký den, ráda je odměním. Tresty nevyužívám, pouze při opakovaném neuposlechnutí. Využívám slovní napomenutí, vysvětlení a nápravu.
U jakých činností se setkáváte s tím, že děti baví – nebaví?	Baví: skupinové činnosti Nebaví: když je činnost dlouhá a všichni dělají to samé
Jak s tím nadále pracujete?	Snažím se, aby každý dělal něco jiného.

	Činnosti dělím na skupiny, případně děti pracují individuálně. Snažím se, aby činnosti nebyly delší, než délka udržení pozornosti dětí.
Která část dne děti nejvíce bavila? Čím byly nejvíce zaujaty?	Vytahování klíčů z krabice, jejich porovnávání.
Znáte knihu Respektovat a být respektován?	Ano.
Co pro Vás bylo z této knihy přínosné?	Uplatňování respektujícího a individuálního přístupu k dětem. Využívání odměn.
Měly děti možnost svobodné volby?	Ano – ráno si děti mohly zvolit hru dle vlastního výběru. Při řízené činnosti zvolily zdobení klíče dle vlastní fantazie.
Jakým způsobem poskytnete dětem zpětnou vazbu?	Záleží na druhu činnosti, nejčastěji verbálně, v kroužku s dětmi, někdy až druhý den – vrátíme se k činnosti, když si potřebujeme něco připomenout a navázat na další činnost.
Co vnímáte ve své práci jako nejdůležitější?	Aby mě děti přirozeně respektovaly, aby se děti dokázaly domluvit bez hádání a aby se do své třídy těšily a byla zde přátelská atmosféra. Aby se podílely na výzdobě a atmosféře třídy. Vzájemný respekt a chování mezi mnou a dětmi.
Jakou důležitost přikládáte motivaci dětí v předškolním věku pro jejich následnou školní úspěšnost?	Motivaci považuji za důležitou z hlediska dalšího vývoje dítěte, neboť může zlepšit jeho následnou školní úspěšnost.
Další poznámky k rozhovoru: Paní učitelka je milá, veselá, k dětem má velmi kladný vztah. U dětí má přirozenou autoritu. Motivaci při činnostech považuje za velmi důležitou.	
Pozorování: Pozorování proběhlo v čase 7:30 – 9:30. Činnosti: ranní hry, komunikativní kruh, pohybová chvílka, hygiena a sebeobsluha, řízená činnost.	
Postřehy v průběhu pozorování související s motivací: - Paní učitelka: „Máš to moc hezké“ - Paní učitelka: „Máš velkou pochvalu, nikde si nepřetáhl“ - Paní učitelka: „Výborně, chválím Tě.“ - Paní učitelka: „Máš to moc pěkné a dodržel jsi kruh, mám z Tebe velkou radost“ - Paní učitelka: „Už máme krásný kroužek, povedl se nám“ - Paní učitelka: „Já Vás musím dnes děti pochválit, krásně jste si ráno hrály. Malé žabičky mají velkou pochvalu, krásně držely štětec a krásně vymalovaly kruh. Takže jim zatleskáme. - Paní učitelka: „Zatleskáme“ (Správná odpověď: počet tácků a barvy tácků na koberci) – Paní učitelka: „Zatleskáme malým žabičkám, jak to krásně namalovaly - Paní učitelka: „Zatleskáme, výborně“ (Správná odpověď) - Paní učitelka: „Zatleskáme“ (Správná odpověď) - Paní učitelka: týden (kroužení zápěstím) měsíc (předloktím) celou paží (rok)	

- Paní učitelka: „Výborně“
- Paní učitelka: „A mám pro vás veliké překvapení. Až se vrátíme ze svačinky, tak Vám povím, co hezkého Vás bude čekat. Teď vám to neprozradím, ale myslím, že se Vám to bude moc líbit.“
- Paní učitelka: „Máš dobrý nápad.“
- Paní učitelka: „Velká pochvala.“
- Paní učitelka: „Vy jste dobří.“
- Paní učitelka: „Teď dojdou pro to velké překvapení.“
- Paní učitelka: „Moc se mi líbí, jak si dáváte záležet.“
- Paní učitelka: „Jsem ráda, že každý klíč je jiný.“

Prvky pozitivní a negativní motivace:	Počet opakování během pozorování:
Slovní pochvala:	25
Povzbuzení:	4
Potlesk:	5
Pomůcky: (obrázky, maňásek)	2
Materiální odměna:	0
Svobodná volba:	2
Spolupráce, sdružování dětí:	4
Zpětná vazba:	5
Smysluplnost, užitečnost:	3
Trest:	0
Vyhrožování:	0
Příkazy:	0
Neverbální komunikace:	0

Zadávání činností:

Ranní hry: „Pojď ke mně ke stolečku, ještě předtím, než si půjdeš hrát, si něco namalujeme. Podívej, tady si můžeš vybrat barvičku. Budeš malovat jenom jednou barvičkou, ano? Vybral sis zelenou, tak budeš malovat zelenou. A pozor, uprostřed táčku je kruh, tak budeš malovat jenom v kruhu, nesmí se to dostat tady do toho d'olíčku. A kruh je kulatý.“

„Kubíčku mám pro Tebe práci. Podívej se na barvičky a pověz mi, která se Ti nejvíc líbí? „Modrá“ – Super, mně se taky líbí modrá, mně se teda líbí všechny barvičky. Podívej se, kde je kruh, vidíš ho tam? Tady za tím kruhem, je takový d'ůlek, takový příkop. A ty tou barvičkou, nesmíš do toho příkopu zajet. Budeš se snažit, abys barvičkou maloval jen po kroužku. A štětcem tácek lehonce hladit, netlačit. Celý kroužek bude modrý.“

Úklid hraček: Počítání od 10 – do 1. Stop. Vstaňte, rozhlédněte se. Tak, kdo si myslí, že je všechno v pořádku, tak se posadí do kroužku a také se napijte ještě.

Komunikativní kroužek: „Mám tady jeden kroužek, abyste věděli, do jakého kruhu se máte posadit. Zkuste udělat kruh“ + Písnička: „Dobrý den, dobrý den“

„Věděl by někdo z Vás, jak se jmenuje dešný den“

- Vytleskávání názvů kytíček: určování 1. hlásky, vymyšlení slov na danou hlásku, určování počtu slabik

„A protože jsme si povídali o kytíčkách a o jaru, tak se o nich, než půjdeme na svačinku, zazpíváme písničku. My teď musíme oknem poslat pryč nějaké zlobení. Když teď řekneme, že budeme zpívat, tak budeme zpívat. Pozor, nadechneme se, vydechneme a takhle začneme vyhánět všechno naše zlobení, dáme ho do kuličky,

podívejte se okno a tu kuličku hodte do otevřeného okna, teď! Myslím, že tu ještě trochu zlobení zůstalo, zkusíme to ještě jednou. .... A teď už klidně můžu začít. Věřím, že teď už nikdo z Vás nebude dělat nic jiného, než že bude zpívat.

- Zpěv: Sněženka zavolá na sněženku.

Řízená činnost:

- Na chvíli se posadíme na koberec, než Vám prozradím to překvapení. Lehnete si, zavřete si očička. Nikdo nekouká a řeknete mi, co slyšíte.

- projíždějící auta, ťukání,

- Uděláme si dvojice a zahrajeme si na babičku a na Koblížka. Válime, poplácáváme.

- Dám vám hádanku: „Se sluníčkem přicházím, jaro Vám všem ohlásím. Mám od jara zlatý klíč, jmenuji se ..... „PETRKLÍČ, co je petrklíč? Kluci se chytí za ruce a budou hledat petrklíč, který je schovaný tady ve třídě. Samá voda – přihořívá

Protože jste byly dnes moc hodné, připravila jsem si dvě krabičky. Vy se na ně jenom podíváte, nebudete na ně sahat a zkusíte přemýšlet o tom, na co je budeme požívat. Jaké ty krabičky jsou? Co myslíte, že v nich je? (zatřepání – zvuk železa) Co myslíte, že by v nich mohlo být? Co ještě může být železné? Zavřete oči a já to vysypu. Nelekněte se, bude rachot.

KLÍČE – od čeho jsou tyhle klíče? (byt, dveře, auto) – 1. krabička

KLÍČE – 2. krabička – od čeho by mohly být tyhle klíče? (náradí – francouzák,

Takový klíč od jara, jak bychom otevřeli klíčem jaro? Jakou by mohl mít barvu? Lehnete si a představíme si klíč, který by nám mohl otevřít jaro. Nebude to malý klíč, ale bude velký.

Každý z Vás si vybral nějaký klíček. Ukažte mi, kde má ten klíček hlavičku. Má ještě nožičku a na té nožičce má zoubky. Vy se pokusíte, takový klíč nakreslit. Ale děti, nebude to tak jednoduché, protože vy si ten klíč, nakreslíte nejdřív obyčejnou tužkou a teprve potom a to si myslím, že bude až po obědce jarně vyzdobíte, ano? A také Vám musím říct, že potřebuji, abyste na sebe nekoukali, protože potřebuji mít každý jarní klíč jiný, ano? Teď si dojděte pro svou krabičku, ve které máte obyčejnou tužku a posaďte se zpátky. (velké žabičky)

Ráno jste krásně vymalovaly kruhy a my bychom do těch vašich táček potřebovali něco udělat. Co by se Vám tam líbilo? Mně by se tam líbilo něco, z čeho poznáme, že je jaro.

Závěr:

Další poznámky k pozorování:

Paní učitelka využívá u dětí pozitivní prvky motivace. Velmi často používá kladné slovní hodnocení a pochvalu. Při činnostech paní učitelka děti motivuje a povzbuzuje, mezi dětmi navozuje kamarádké vztahy a vede děti ke spolupráci. Má u dětí přirozenou autoritu, její přístup je milý a přátelský. Paní učitelka vede děti k přemýšlení, nepředává jim hotové informace. Po každé činnosti následuje alespoň krátká zpětná vazba. V komunikativním kruhu připomenutí včerejší činnosti – vynášení morany a přinesení líta do školky. Zpětná vazba.

Zásada 3S a 1Z:

Paní učitelka plánuje činnosti tak, aby byly smysluplné a pro děti užitečné. Hlavní je pro ni prožitek a vlastní zkušenost. Vede děti ke spolupráci, děti jsou zvyklé pracovat ve dvojicích a ve skupinách. Dětem dává možnost svobodné volby. Zpětnou vazbu dětem poskytuje pravidelně po činnostech, vede děti k sebehodnocení.